

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

เสาวคนธ์ อาทนิษฐ์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัด
เชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
สิงหาคม 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

GUIDELINES ON TOURISM DEVELOPMENT AT BAN HUAY SAI KAO, SAIKAO SUB
DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

MRS.SAOWAKON ARTHANIT

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Arts in Hotel and Tourism Management

August 2018

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัด
เชียงราย

ของ เสาวคนธ์ อาทินิตย์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี)

..... คณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบศิริ ภัคดีพิณีจ)

เรื่อง:	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	เสาวคนธ์ อาทนิษฐ์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2561
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี
คำสำคัญ	การพัฒนาการท่องเที่ยว, ชุมชนบ้านทรายขาว

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชนกลุ่มบุคคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว และผู้มาเยือน จำนวน 214 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. บริบทชุมชนบ้านห้วยทรายขาว มีสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ป่อน้ำพุร้อน น้ำตก และวัดห้วยทรายขาว มีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยชุมชน ด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน มีการแบ่งงานและแบ่งปันจัดสรรผลประโยชน์ให้กับกลุ่ม มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการและกลุ่มเครือข่าย มีการศึกษาดูงานให้ความรู้อบรม มีการผลิตสินค้าและการให้บริการเพียงพอ/เหมาะสม มีการสนับสนุนงานสาธารณประโยชน์และงานชุมชน และการประเมินตนเองที่มีต่อการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ของบประมาณสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน วางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการเข้าถึง ควรจัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยว ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 3) ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ควรทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน ปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว 4) ด้านการสิ่งดึงดูดใจ ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย ผักอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

Title: GUIDELINES ON TOURISM DEVELOPMENT AT BAN HUAY SAI KAO,SAIKAO SUB DISTRICT,CHIANG RAI PROVINCE

Author: Mrs.saowakon Arthanit, Independent Study: M.A. (Hotel and Tourism Management), University of Phayao, 2018

Advisor: Dr Luathaipat Primonsree

Keyword Tourism Development Ban Huay Sai Kao

ABSTRACT

The purposes of this independent study were 1) To study the Tourism Context and self Evaluation of Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub District,Phan District , Chiang Rai Province to Community Based Tourism. 2) To study the satisfaction of visitors to Community Based Tourism at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub-District,Phan District , Chiang Rai Province.3) To study the guidelines on Tourism Development at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province. The sample were community leaders, philosophers, workers in Sai Kao Sub District Administration and visitors of 214 person. Collected information with interview form and questionnaire. Analyzed data by frequency, percentage, mean, average and standard deviation (S.D.) The result were that

1. The context of Ban Huay Sai Kao, there are many tourist attractions as hot spring, waterfall, Wat Huay Sai Kao.It was Community Based Tourism Management, assigned and shared all benefits to the members, coordinate with government organizations and related group. There were study visit, production, situated service and supported public works and local work. The self Evaluation to Community Based Tourism showed in the Most level, follow by attractiveness, accessibility, facility, and management.

2. The satisfaction of visitors to Community Based Tourism at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province, Showed in the Most Level, follow by attractiveness, accessibility,facility, and management.

3. The guidelines on Tourism Development at Ban Huay Sai Kao,Sai Kao Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province were 1) Management, should study the background of Tourism Route Development connect to the others in Sub-District, District and Province, take the budget supported by government organization and state Enterprise and plan to promote Community Based Tourism by local People 2) Accessibility, should made signs, road and in tourist attractions. 3. Facility Development, Should plan the basic structure Development to support the local tourism,Tourism, the landmark and improved the facility for all tourists. 4) Attractiveness, should the tourist attractions in a Community, plan the various types of tourist activities, train local people in developing local products quality development, service, conserve, restore the natural attraction and cultural attractions.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคำแนะนำและคำปรึกษาจาก ครูที่ปรึกษา ดร. ฤทัยภัทร พิมลศรี ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ดร. ภัทรนรินทร์ คะวัตติกุล ครูประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา ครูวชิราภรณ์ โลหะชาละ หัวหน้าภาควิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย และ ดร. สุกพัตรา พรหมพิชัย หัวหน้างานวิจัย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย กรณมาตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนห้วยทรายขาว และบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวทุกท่าน ที่ได้สละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจไม่มากก็น้อย คุณความดีและประโยชน์ของวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อเสนอแนะประการใด เพื่อให้เกิดการปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอรับคำเสนอแนะด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง

เสาวคนธ์ อาทนิตย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตงานวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาวิจัย.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	10
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว	22
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	26
ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	28
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	29
แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564)	35
นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย	43

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้าน ห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการ ท่องเที่ยวของชุมชน	53
วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วย ทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	55
วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
วัตถุประสงค์ 1 บริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน	60
วัตถุประสงค์ที่ 2 ความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	76
วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	89
บทที่ 5 บทสรุป.....	99
สรุปผล.....	99
อภิปรายผล.....	104
ข้อเสนอแนะ.....	111
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	118
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	121

ภาคผนวก ค การสนทนา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มบุคลากรภาครัฐและกลุ่มปราชญ์ชุมชนเมื่อ
วันที่ 4 พฤษภาคม 2561..... 134

ประวัติผู้วิจัย 138

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน	67
ตาราง 2 ผลการประเมินตนเองด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	70
ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	77
ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว	80
ตาราง 5 แสดงข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ดังนี้.....	83
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งดึงดูดใจ	84
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึง	85
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	86
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการ	87
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน	88
ตาราง 11 เปรียบเทียบสภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย	90

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	16
ภาพ 2 แสดงประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	17
ภาพ 3 แสดงการแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	18
ภาพ 4 แสดงองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	19
ภาพ 5 แสดงองค์ประกอบทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเข้าถึง.....	21
ภาพ 6 แสดงองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม.....	22
ภาพ 7 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	52
ภาพ 8 แสดงแผนที่ท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาว.....	62
ภาพ 9 แสดงวัดห้วยทรายขาว.....	63
ภาพ 10 แสดงบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว.....	64
ภาพ 11 แสดงน้ำตกห้วยทรายขาว.....	65
ภาพ 12 แสดงวิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สรรพสิ่งเชียงราย.....	65
ภาพ 13 แสดงเครื่องแต่งกายผ้าขึ้นก้านคอคควาย.....	66

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) มีนโยบายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการเมืองของประเทศและสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9–11 เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด หนึ่งในการขับเคลื่อนนั้นระบุอย่างชัดเจนว่าต้องมีการขับเคลื่อนไปทางด้านการท่องเที่ยว เพราะถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยสามารถนำเงินตราต่างประเทศไหลเวียนเข้ามาในประเทศและสร้างรายได้จำนวนมหาศาลให้กับประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคสามารถทำให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง การค้า และการลงทุนอีกด้วย จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน ด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจ การถ่ายทำภาพยนตร์

ต่างประเทศในไทย รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการระดับโลกสากล 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่าย การท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การส่งเสริม สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนผู้ประกอบการให้ใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการ การดูแลรักษาและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น 3) สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงเวลา ฤดูกาล และรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมความสมดุลเชิงพื้นที่ในการท่องเที่ยว ทั้งในแง่การกระจายรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดตั้งเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดและพื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองและในชนบท การพัฒนาสินค้าและบริการ ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น และการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลในการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่าง ๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ (Man-Made Attractions) เป็นต้น การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยการพัฒนายกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย โดยเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน และกลุ่มวิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง เป็นต้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559)

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน เคยเป็นเมืองหลวงเก่าของอาณาจักรล้านนาเมื่อประมาณ 700 ปีมาแล้ว มีภาษาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนาที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์จำนวน 58 แห่ง ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์จำนวน 46 แห่ง และทรัพยากรด้านศิลปวัฒนธรรม 17 แห่ง (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย, 2556) จะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงรายมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่กระจายอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนต่าง ๆ จากสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2558 พบว่า มีจำนวนผู้มาเยือนชาวไทย 2,521,249 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2559) และคาดว่าจะยังมีอัตราเติบโตขึ้นกว่าเดิมอีกราว 10% เพราะแนวโน้มด้านต่าง ๆ ยังคงมีทิศทางที่ดีไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งเดิม

ที่มีอยู่แล้ว เช่น ตลาดชายแดนอำเภอแม่สาย สามเหลี่ยมทองคำ-แม่น้ำโขง อำเภอเชียงแสน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกหลายแห่ง เช่น ภูชี้เดือน ภูชี้ดาว ผาตั้ง และบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม รวมทั้งมีการวางแผนพัฒนาเส้นทางรถไฟสาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ไปยังจังหวัดเชียงราย ซึ่งทางหน่วยงานด้านท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ได้มุ่งเน้นส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยได้อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว มีการจัดเตรียมดูแลรักษาความปลอดภัย เตรียมความพร้อมด้านที่พัก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ

ชุมชนบ้านห้วยทรายขาวเป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เหมาะแก่การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560) ที่ผ่านมามีพบว่า ความโดดเด่นของชุมชนและลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ชุมชน ยังไม่ได้ถูกนำเสนอผ่านบริบทของการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น เพราะคนในท้องถิ่นขาดซึ่งการรับรู้อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์สู่สายตาของนักท่องเที่ยว ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจแนวทางการดำเนินโครงการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเอกลักษณ์ อัตลักษณ์และศักยภาพชุมชน หากชุมชนมีการจัดการอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ดีที่เหมาะสมกับชุมชน ขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน แหล่งท่องเที่ยวอาจเกิดความเสียหายเสื่อมโทรมตามมา ดังนั้นการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเท่านั้นจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้ความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้จากแหล่งท่องเที่ยว ได้เรียนรู้วัฒนธรรม นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจข้อมูลที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานที่แห่งนี้ได้ และตรงกับความต้องการ คนในชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยกำหนดอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะเฉพาะตัว เป็นแหล่งศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ยกกระดับคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนให้ดีขึ้น และอาจนำไปสู่การต่อยอดเพื่อการพัฒนาเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ต่อไป

ดังนั้น จึงสนใจที่จะศึกษา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ผลจากการศึกษาผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนบ้านห้วยทรายขาว สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนที่ดีขึ้น และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และทำให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่นในตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว กำหนดแผนการพัฒนาชุมชนและประกอบการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตสำหรับการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว หมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 4 คน และกลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนชุมชน จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้มาเยือน (ที่เป็นคนไทย) จำนวน 200 คน

4. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2561 ระยะเวลาในการทำวิจัยทั้งสิ้น 6 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนที่ดีขึ้น และยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดการอนุรักษ์หวงแหน สำน้ำกรักบ้านเกิด
2. ผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แนวทางในการวางแผนบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนโดยมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การท้องถิ่น เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนที่ดีขึ้นต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชน หมายถึง พื้นที่บ้านห้วยทรายขาว หมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

บริบททางการท่องเที่ยว หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนห้วยทรายขาว ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่คนในชุมชนสร้างขึ้น และชุมชนสามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่เป็นมรดกที่มีคุณค่าของชุมชน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และการเกษตร เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ในเขตชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีไว้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สะดวกสบาย ได้รับความรู้และมีความรู้สึกพึงพอใจในการมาเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยเป็นสถานที่ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น 2) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยเสริม 3) การเดินทางเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวกสบาย รวดเร็วและปลอดภัย

การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ที่มุ่งเน้นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่มีการคำนึงถึงความเสียหายของทรัพยากรท่องเที่ยว และป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ผู้มาเยือน หมายถึง บุคคลที่เป็นคนไทย ที่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้าน
ห้วยทรายขาว หมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยไม่ใช่คนในหมู่บ้านห้วย
ทรายขาว แบ่งเป็นผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวไม่นอนค้าง และผู้เดินทางมาเยือนไม่น้อยกว่า
24 ชั่วโมงหรือพักค้างคืน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมผลงานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ บทความ เอกสาร วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาวิจัย
2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน
6. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)
7. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย
8. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาวิจัย

1 สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว

องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว (2560) ได้กล่าวถึงชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ว่าเป็นหนึ่งใน 17 หมู่บ้าน ของตำบลทรายขาว อำเภอกพาน จังหวัดเชียงราย ห่างจากที่ว่าการอำเภอกพาน ประมาณ 10 กิโลเมตร มีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลายประกอบด้วย ทิวเขา ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ ลำธาร มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว น้ำตกห้วยทรายขาว และวัดห้วยทรายขาว อาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ชุมชนบ้านทรายทอง ทิศตะวันออก ติดกับ เขอกเขาตอยปุย
ทิศใต้ ติดกับ ชุมชนบ้านเจริญเมือง ทิศตะวันตก ติดกับ ชุมชนบ้านแม่คาววัง

2. ด้านเศรษฐกิจ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำเกษตร โดยมีแม่น้ำและลำห้วยหลายสาย ไหลผ่าน รวมถึงคลองชลประทาน และยังมีคลองส่งน้ำแยกหล่อเลี้ยงไปในพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เลี้ยงสัตว์ การประมง ดังนั้นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้าว ลิ้นจี่ ลำไย และ ยางพารา ซึ่งเป็นพืชที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี และประชาชนยังมีการปลูก พืชผักสวนครัวต่าง ๆ ไว้บริโภคในครัวเรือน พร้อมทั้งส่งขายได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้มีการ เลี้ยงสัตว์ เช่น ปลานิล ปลาดุก ไก่ สุกร โคเนื้อ โคนม กระบือ มีการทำเกษตรผสมผสาน การ ทำไร่นาสวนผสม การปลูกผักปลอดสารพิษต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของ ท้องถิ่นเป็นอย่างดี (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

3. ด้านสังคม

ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแบบเครือญาติ พี่น้อง มีความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันเป็นสังคมแบบ ออบอ้อม เดินทางไปมาหาสู่กัน มีวิถีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย มีประชากรทั้งหมด 665 คน และ จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 170 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

4. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพถนนส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาทั้งจากสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมโยธาธิการจังหวัดเชียงราย บ้านห้วยทรายขาวได้ทำการก่อสร้างถนนภายในหมู่บ้านในซอย ต่าง ๆ เป็นถนนที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีการปรับปรุงถนนด้วยหินคลุก ให้สามารถสัญจรไปมา ได้สะดวกสบาย ส่วนถนนที่แคบหรือถนนที่เกิดน้ำท่วมขัง ทางองค์การบริหารส่วนตำบล ทรายขาวก็ได้ทำการก่อสร้างหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น พร้อมทั้งจัดทำรางระบายน้ำให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อคมนาคมอีกทั้งยังเป็นการรักษาสภาพ ถนนให้มีความคงทน (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

5. ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวนับถือศาสนาพุทธ จึงมี ขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทยหลายอย่าง โดยใช้วัดห้วยทรายขาวเป็นสถานที่ประกอบ พิธีกรรมทางศาสนาและกิจกรรมร่วมกัน ใช้ภาษาพื้นเมืองแบบชาวล้านนาในการสนทนาซึ่งกัน และกัน ประเพณีวัฒนธรรมที่ชุมชนบ้านห้วยทรายขาวจัดขึ้นร่วมกันทุกปี ได้แก่ ประเพณีสืบ ชะตาหมู่บ้าน ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีปอยหลวง ประเพณีตานก๋วยสลาก เป็น ต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

6. ด้านสภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศส่วนใหญ่เป็นแบบมรสุมเมืองร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 25 องศาเซลเซียส แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยตลอดปี 1,593 มิลลิเมตร ฝนตกชุกที่สุดระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

7. ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ

7.1. น้ำตกห้วยทรายขาว เป็นน้ำตก 1 ชั้น เป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้านบนของน้ำตกติดกับเทือกเขาตอยปุย ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เช่นกัน อยู่ในพื้นที่บ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ติดกับถนนพหลโยธิน (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

7.2. บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของแขวงการท่องเที่ยว เชียงราย ที่ 1 กรมทางหลวง มีพื้นที่ 12 ไร่ เป็นที่ราบลุ่มทางด้านตะวันออกของแนวเทือกเขาตอยปุย บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาวประกอบด้วย 3 บ่อ ทั้ง 3 บ่อ วางตัวอยู่แนวเกือบเหนือใต้ บ่อที่ 1 บ่อน้ำร้อน บ่อที่ 2 บ่อน้ำอุ่น บ่อที่ 3 บ่อน้ำเย็น เกิดจากน้ำบ่อที่ 1 และบ่อที่ 2 ไหลมาผสมกัน (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

7.3. เทือกเขาตอยปุย ทอดตัวยาวในแนวเกือบเหนือถึงใต้ มีระดับความสูงประมาณ 716 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง มีความลาดชันที่บริเวณสันเขาค่อนข้างมาก และลดระดับความชันลงตามไหล่เขา บริเวณโดยรอบตอยปุยเป็นที่ราบมีระดับความสูงระหว่าง 400 ถึง 200 เมตร เป็นแหล่งชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ประกอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น บ้านสันกู่ บ้านสันทราย บ้านโป่งแดง บ้านห้วยดอกกวน บ้านจำปา (องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560)

8. ด้านทรัพยากรทางประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุ

วัดห้วยทรายขาว มีประวัติความเป็นมามากกว่า 300 ปี โดยบรรพบุรุษของบ้านห้วยทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้อพยพมาจากอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาที่ทำกินแห่งใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จนเดินทางมาถึงยังบ้านห้วยทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่าเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จึงได้ก่อสร้างหมู่บ้านโดยใช้ชื่อว่า “บ้านห้วยทรายขาว” จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาของผู้อาวุโสในหมู่บ้านและหลักฐานของทางวัดทำให้ทราบว่าวัดห้วยทรายขาว ได้เริ่มก่อสร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2344 เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย, 2559)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนับเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่ภาครัฐได้ให้ความสนใจและจัดลำดับความสำคัญไว้ในอันดับต้น ๆ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากในระยะเวลาที่ผ่านมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้นำรายได้เข้าประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาทต่อเนื่องทุกปี ดังนั้นกิจการด้านการท่องเที่ยวจึงมีการขยายตัวเป็นธุรกิจและเติบโตเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวได้มีการให้คำจำกัดความในแง่มุมต่างๆ ที่หลากหลาย ความหมาย ซึ่งได้มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

UNWTO (United Nation World Tourist Organization, 2009, p. 1) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึง “การเดินทางใด ๆ ที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 3 ลักษณะคือ เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยประจำไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว หรือเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์อื่นใดที่ไม่ใช่เพื่อเป็นการหารายได้หรือการประกอบอาชีพ หรือเป็นการเดินทางด้วยความสนใจส่วนบุคคล”

จี เจมส์ และคณะ (Gee, Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L., 2007, pp. 5–6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเกี่ยวกับการจัดเตรียมที่พักอาหารและการให้ความบันเทิงแก่นักเดินทาง (Traveler) ผู้ซึ่งมาเยี่ยมสถานที่ที่มีใช้ที่อาศัยถาวรหรือที่ทำงานประจำของเขา ทั้งนี้การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) ไม่ได้เป็นอุตสาหกรรม แต่เป็นการรวมตัวของธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการแก่นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบในระบบของการท่องเที่ยว”

ราชบัณฑิตยสถาน 2542 (2554, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า “หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้”

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2550, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า “เป็นการท่องเที่ยวโดยผู้ท่องเที่ยวไม่มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนอารมณ์ เพื่อทำนุบำรุงสุขภาพ และเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น”

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่อีกสถานที่หนึ่งเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากภาระงานประจำ ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ และมีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้เป็นเจ้าของ

2. ประเภทการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยว และ ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว หากแบ่งการท่องเที่ยวตามลักษณะการเดินทางในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศแล้วก็มีความแตกต่างกันออกไป

Holloway J. Christopher (2002, pp.2-3 อ้างอิงใน สุวัฒน์ จุฑาภรณ์ และคณะ, 2550, หน้า 2) ได้กล่าวว่า องค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (IUOTO) หรือองค์การการท่องเที่ยวโลก ได้ใช้ข้อสรุปจากการประชุมของสหประชาชาติ (United Nation) ว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่กรุงโรม ประเทศอิตาลีเมื่อ พ.ศ. 2506 ที่กำหนดว่าการเดินทางที่เป็นการท่องเที่ยวจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

กุลวรา สุวรรณพิมล (2548, หน้า 36) ได้จำแนกประเภทของการท่องเที่ยวตามลักษณะการเดินทางไว้เป็น 2 ประเภท คือการท่องเที่ยวภายในประเทศและการท่องเที่ยวในต่างประเทศ สำหรับการแบ่งประเภทการท่องเที่ยวตามประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นเป็นการแบ่งตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปแวะเยือน และเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว

วรรณภา ศิลปอาษา (2545, หน้า 10-12) ได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวตามประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (Natural Tourism Resources) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากทรัพยากรทางด้านกายภาพและชีวภาพเช่น เกาะแก่ง ปะการัง ชายหาด ถ้ำ น้ำตก ลัดขีร์ ป่า เป็นต้น ทรัพยากรเหล่านี้ยังแยกย่อยออกมาได้ 3 ประเภท ประเภทแรกคือ ทิวทัศน์ (scenery) ทางธรรมชาติต่าง ๆ ที่อาจโดดเด่นในลักษณะเฉพาะเช่น ความสวยงาม หรือความมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น ประเภทที่สองคือ ลัดขีร์ป่าและพรรณไม้นานาพันธุ์ (Wildlife and Flora) พันธุ์ไม้ป่าหลากหลายชนิดมีสายพันธุ์ที่น่าศึกษาเพราะนอกจากความสวยงามตามธรรมชาติแล้วยังมีคุณประโยชน์ในด้านการแพทย์ การค้าและลัดขีร์ป่าหลายสายพันธุ์มีความน่าสนใจทางด้านชีววิทยาและชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าศึกษาและสงวนพันธุ์ไว้ เพราะเป็นลัดขีร์ป่าพันธุ์ที่กำลังจะสูญพันธุ์ ประเภทสุดท้ายคือสภาพภูมิอากาศ (Climate) ซึ่งหมายถึง สายลม แสงแดด อุณหภูมิ ฤดูกาลต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากแหล่งอื่น ๆ

ทำให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ข้าวโลกเหนือ ทะเลมัลดีฟ พระอาทิตย์ตกดินตอนเช้าที่ นอร์เวย์ เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน และโบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ (Historical Resources and Archeological) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และมีร่องรอยทางกายภาพให้เห็นอยู่ เป็นสถานที่ที่สามารถใช้ศึกษาสภาพความเป็นมาและพัฒนาการของเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในยุคสมัยโบราณในทางประวัติศาสตร์ได้ เช่น ศิลปะหัตถกรรมบ้านเชียง, อุทยานประวัติศาสตร์ที่อยุธยา ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ยังแยกย่อยออกมาได้อีก 3 ประเภท คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน หรือปูชนียสถาน

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตกทอดมาตามประเพณีโบราณ (Cultural and Traditional Activities) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม ชนเผ่าต่าง ๆ ภาษาพื้นบ้าน ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ และวิญญาณ วัฒนธรรม การแต่งกายแบบโบราณ เช่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน การแต่งกายแบบโบราณ ศิลปะการปั้น เครื่องปั้นดินเผา ศิลปะการแกะสลักไม้ การทำร่ม ฯลฯ ทรัพยากรดังกล่าวจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากทั้งในและต่างประเทศไปแวะเยี่ยมชมเยือนเพื่อหาความรู้และพักผ่อนหย่อนใจ

นอกจากการแบ่งประเภทการท่องเที่ยวดังกล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ยังมีผู้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวออกมาในลักษณะอื่น ๆ อีกเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

ราณี อิลิชัยกุล (2545, หน้า 5-6) ได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน (Leisure Travel) การท่องเที่ยวประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน หาความเพลิดเพลินและความสนุกสนาน บันเทิงใจ การท่องเที่ยวประเภทนี้นักท่องเที่ยวอาจซื้อทัวร์นำเที่ยวจากบริษัทที่จัดรายการนำเที่ยว ซึ่งเป็นทัวร์ในรูปแบบเป็นคณะ การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้นอกจากจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังมีโอกาสได้เพื่อนใหม่จากคณะทัวร์ที่ร่วมเดินทาง ผู้จัดรายการนำเที่ยวคือบริษัททัวร์ต่าง ๆ จะจัดสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในฤดูกลาง และนอกฤดูกลาง โดยสถานที่ท่องเที่ยวจะมีทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวแล้ว นักท่องเที่ยวที่ชอบความเป็นส่วนตัวอาจเดินทางท่องเที่ยวแบบอิสระ โดยจัดรายการท่องเที่ยวเองตามอัธยาศัย โปรแกรมการท่องเที่ยวอาจเป็นแบบค่า

โหนด นอนที่นั่น หรืออาจจัดเซทโปรแกรมเป็นตารางเวลาไว้ แน่ใจว่าจะไปเที่ยวที่โหนด เวลาใด
 ค้างแรมที่โรงแรมใด จัดโปรแกรมออกมาเป็นระบบ โดยจะขึ้นกับความชอบ ความต้องการของ
 ผู้ท่องเที่ยวแต่ละประเภทซึ่งแตกต่างกันออกไป

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ (Business Travel) การท่องเที่ยว
 ประเภทนี้อาจเป็นในรูปของการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางธุรกิจ การร่วมประชุมสัมมนาทาง
 วิชาการ การเจรจาทางธุรกิจ ฯลฯ การท่องเที่ยวประเภทนี้นอกจากผู้ท่องเที่ยวจะได้เรื่องงานที่
 เป็นวัตถุประสงค์หลักแล้วยังได้พักผ่อน เพลิดเพลินใจไปในเวลาเดียวกัน การที่บุคคลใดเปลี่ยน
 ที่อยู่จากสถานที่เดิมที่จำเจ สิ่งแวดล้อมเดิม ๆ ไปอยู่สถานที่ใหม่ สิ่งแวดล้อมใหม่ ก็จะทำให้มี
 ความแปลกหูแปลกตา เกิดความรู้สึก กระฉับกระเฉง และอาจจะทำให้สามารถเกิดแนวคิด
 ความรู้ใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ หรือต่อธุรกิจในองค์กรรวมได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550, หน้า 8) ได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวตาม
 ความสำคัญ และสภาพแวดล้อม ได้ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะ
 ทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ
 ระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดย การจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น จะต้องมีกระบวนการเรียนรู้
 ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการ
 จัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อ
 การรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว
 ที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคาร
 สิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่นโบราณสถาน
 อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน และ
 สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

3. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้
 เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่ง
 ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของ
 สภาพธรรมชาติ ฐานฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็น
 สัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special
 Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้

4. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดก สืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดง ของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่วมบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

5. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน สำหรับแหล่งท่องเที่ยวน้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้นในด้านการกำหนดมาตรฐานที่ จำเป็นสำหรับการบริการต่าง ๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความ ปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหาก ไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใด ๆ อาจส่งผลกระทบต่อ แหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติของไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

6. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็น ทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน และนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้ เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่งการดูนก และการตกปลา เป็นต้น

7. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการ ท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและอาจ เสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่ง ท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้าน โบราณคดีของมนุษย์ยุคต่าง ๆ ที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิคนิค และรับประทานอาหาร เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประเภทของการท่องเที่ยว มีความเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับปัจจัยของทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยว

นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “ทรัพยากรการท่องเที่ยว” ไว้หลายท่าน ทั้งความหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังนี้

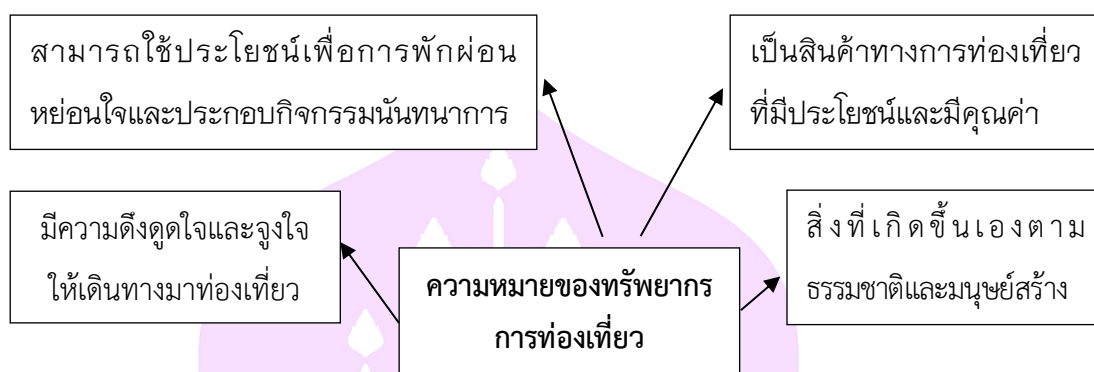
อิสริยา เลหาดีรานนท์ (2552) ได้กล่าวว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)” หรือ “ทรัพยากรนันทนาการ (Recreation Resource)” หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น เป็นสิ่งที่น่าสนใจหรือเป็นประโยชน์ รวมถึงมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดใจหรือจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว อาจอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับภูมิภาคหรือระดับโลก โดยสิ่งเหล่านั้นต้องมีความงดงามแปลกตา

ประชิด สกุงะพัฒน์ และคณะ (2554) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจปรากฏในลักษณะรูปธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล หรืออาจเป็นลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก เช่น ภาษา การละเล่น การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ ความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่าง ๆ ได้

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resource) ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการท่องเที่ยวนอกเหนือจากการบริการการท่องเที่ยว (tourism service) และตลาดการท่องเที่ยว (tourism market or tourist) ซึ่งเป็นทั้งวัตถุประสงค์และเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะ “ขาย” ให้แก่นักท่องเที่ยว กล่าวคือทรัพยากรการท่องเที่ยว “สินค้า” ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่สามารถดึงดูดให้ “ลูกค้า” หรือนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา “ซื้อ” ถึงที่ตั้งของสินค้า

จากความหมายและนิยามข้างต้นสรุปได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นที่มีความดึงดูดใจและจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว และเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อ

การท่องเที่ยว โดยอาจอยู่ในพื้นที่ใดก็ได้โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อน หย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ

ภาพ 1 แสดงความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

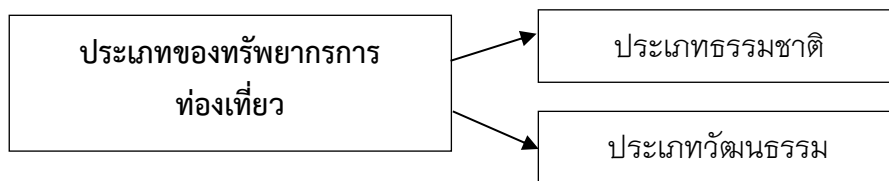
ที่มา: อิศริยา เลหาดีรานนท์, 2552

4. ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ (ชูลิทธิ ชูชาติ, 2548, หน้า 36)

1. ธรรมชาติ (Nature) ก่อให้เกิดความน่าประทับใจในเรื่องของสถานที่ (Sites) ซึ่งหมายถึง ลักษณะทางภูมิประเทศ (Topography) เช่น ภูเขา หาดทราย ถ้ำ ฯลฯ ภูมิอากาศ (Climate) เช่น แสงแดด อุณหภูมิ ความชื้น ฯลฯ พื้นน้ำ (Hydrology) เช่น ทะเลสาบ แม่น้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน ฯลฯ สัตว์ป่า พืช และทำเลที่ตั้ง องค์ประกอบดังกล่าวแล้ว ก่อให้เกิดเหตุการณ์ (Events) ที่น่าสนใจและดึงดูดใจ เช่น ภูเขาไฟระเบิด การไหลของกระแสน้ำ การอพยพของสัตว์ป่า

2. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอาจอยู่ในลักษณะของ รูปธรรมและนามธรรม สถานที่น่าประทับใจทางวัฒนธรรม เช่น แหล่งก่อนประวัติศาสตร์ สถานที่สมัยประวัติศาสตร์ เช่น สนามรบ เมืองโบราณ พิพิธภัณฑฯ ฯลฯ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม กิจกรรมด้านการกีฬา และนันทนาการ วัฒนธรรมดังกล่าวแล้วก่อให้เกิดเหตุการณ์น่าสนใจ เช่น การสงคราม พิธีกรรม นิทรรศการ การแข่งขันกีฬา ฯลฯ

ภาพ 2 แสดงประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ที่มา : ชูลิทธิ ชูชาติ, 2548

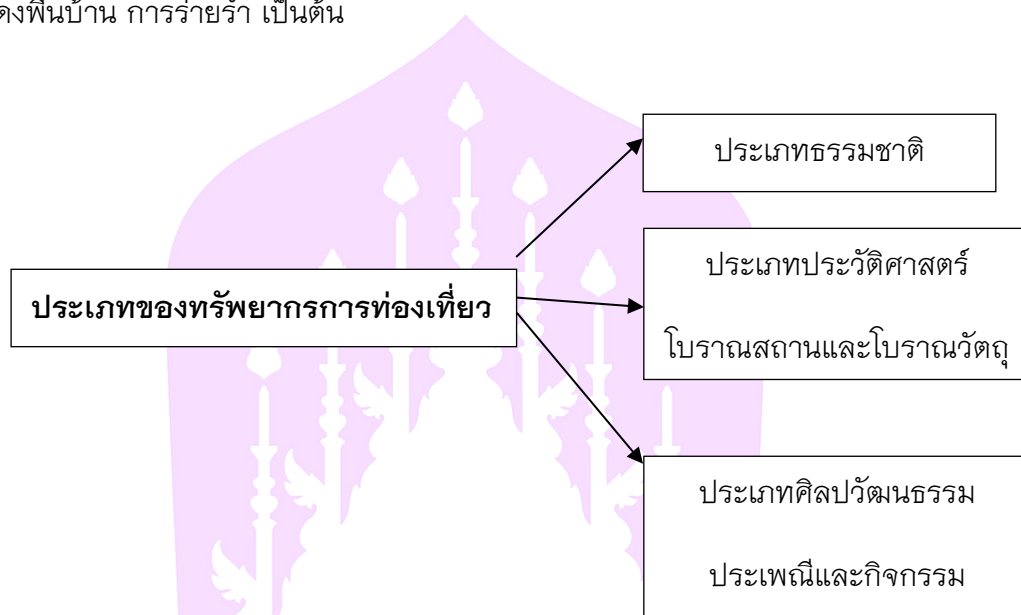
โดยทั่วไป แบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยมีความสวยงามและสิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ อาทิ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน อุทยานแห่งชาติ สวนรุกชชาติ และเขตสงวนพันธุ์สัตว์ รวมถึง ป่าไม้ ป่อน้ำร้อน หาดทราย และทะเลสาบ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550) นอกจากนี้ยังมีความหมายเพิ่มเติมของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ ทิวทัศน์ที่สวยงาม และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น เช่น สัตว์ป่า พืชพรรณซึ่งเป็นส่วนประกอบระบบนิเวศเหล่านั้น เช่น ภูกระดึง ดอยอินทนนท์ ความงามของปะการัง และสัตว์ใต้น้ำทะเล เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุ หมายถึง ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกโลกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และอารยธรรมต่าง ๆ ที่เหลือตกทอดมายังชนรุ่นหลัง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนที่นั้น อาทิ วัด ชุมชนโบราณ วัตถุโบราณ กำแพง คูเมือง อนุสาวรีย์ และอุทยานประวัติศาสตร์ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) และยังหมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่ก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน ที่ทำการของรัฐบาล พระราชวัง อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง วัดเบญจมบพิตร ปราสาทหินพิมาย เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตผู้คนในสังคมที่มีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน อาทิ งาน

ประเพณี วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น หมู่บ้านชาวเขา ชาวเล เป็นต้น สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทนี้ยังหมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของคนกลุ่มน้อย รวมทั้งพิธีกรรม พิธีการ งานฉลองในเทศกาลต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงศิลปะการแสดง ดนตรี การแสดงพื้นบ้าน การร่ายรำ เป็นต้น

ภาพ 3 แสดงการแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ที่มา : บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548

5. องค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว

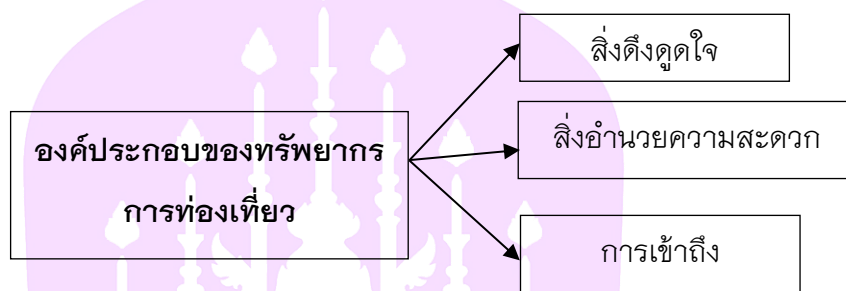
ซูสิทธิ์ ชูชาติ (2548) ได้กล่าวถึง สิ่งที่ชักจูงโน้มน้าวใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชน มีอยู่ 3 ประการ หรือ 3As ได้แก่

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากสถานที่ที่อาจเกิดจากธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น และเหตุการณ์ที่น่าประทับใจที่เกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว สิ่งดึงดูดใจหรือความน่าประทับใจ ส่วนหนึ่งเกิดจากทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลผลิต (Production) ของการท่องเที่ยวและการบริการ

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกทำให้นักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ด้วยความปลอดภัย รวดเร็ว สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการก่อสร้างนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต เช่น ระบบขนส่ง ระบบสื่อสาร ระบบสาธารณสุข โภค เช่น

ไฟฟ้า ประปา โรงแรม ที่พัก ร้านอาหารของ และโรงพยาบาล ตลอดจนการกำจัดของเสียที่ต้องพัฒนามาควบคู่ไปกับแหล่งท่องเที่ยว

3. การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีระบบการขนส่งซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง พาหนะในการเดินทาง สถานี และผู้ประกอบการ โดยการขนส่งนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนหรือสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่อลำเลียง

ภาพ 4 แสดงองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ที่มา : บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2549.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การแบ่งประเภทขององค์ประกอบทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ 3 องค์ประกอบ ออกเป็นประเภทย่อย ๆ อีกดังต่อไปนี้

1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมี 6 ประการคือ

1.1 ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำลำคลอง ทะเล น้ำตก หน้าผา บ่อน้ำพุร้อน อุทยาน ถ้ำ เกาะ กว๊าน เป็นต้น

1.2 ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศบริสุทธิ์สดชื่น อากาศเย็นสบาย ปลอดภัย หรืออากาศที่ไม่หนาวจัดหรือร้อนจัดเกินไป เป็นต้น

1.3 คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านประวัติศาสตร์หรือมรดกทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สถาบันทางการเมือง สถาบันศึกษา วัดหรือศาสนสถาน คูเมือง กำแพงเมือง ชุมชนโบราณ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

1.4 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น การมีขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปกรรม งานเทศกาลหรืองานประเพณี การละเล่นพื้นเมืองหรือพื้นบ้าน พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน การประกอบอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม การทำนา ทำไร่ เป็นต้น

1.5 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสาธารณะ สวนสนุก สวนน้ำ สวนสัตว์ โรงละคร สถานบันเทิง โรงมหรสพ สนามกีฬา การแสดงโชว์ต่าง ๆ ห้างสรรพสินค้า สนามกอล์ฟ สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

1.6 กิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การซื้อจักรยาน การชมสวนดอกไม้ การชมสวนผลไม้ การชมพื้นที่เกษตร การเดินป่าชมธรรมชาติ การขี่ช้าง การส่องสัตว์ การปีนเขาไต่หน้าผา ชมน้ำตก เทียวถ้ำ การล่องแก่ง ดำน้ำดูปะการัง เป็นต้น

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาใน 6 ด้านด้วยกันคือ

2.1 ประเภทของการคมนาคมขนส่งที่จะให้บริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาว่าจะใช้การขนส่งประเภทใดเข้าถึงแหล่งเที่ยวนั้น ๆ จึงจะเหมาะสม หรือจะใช้ขนส่งหลายประเภทรวมกันไป เช่น การขนส่งทางรถยนต์ รถไฟ เรือ เครื่องบิน เป็นต้น

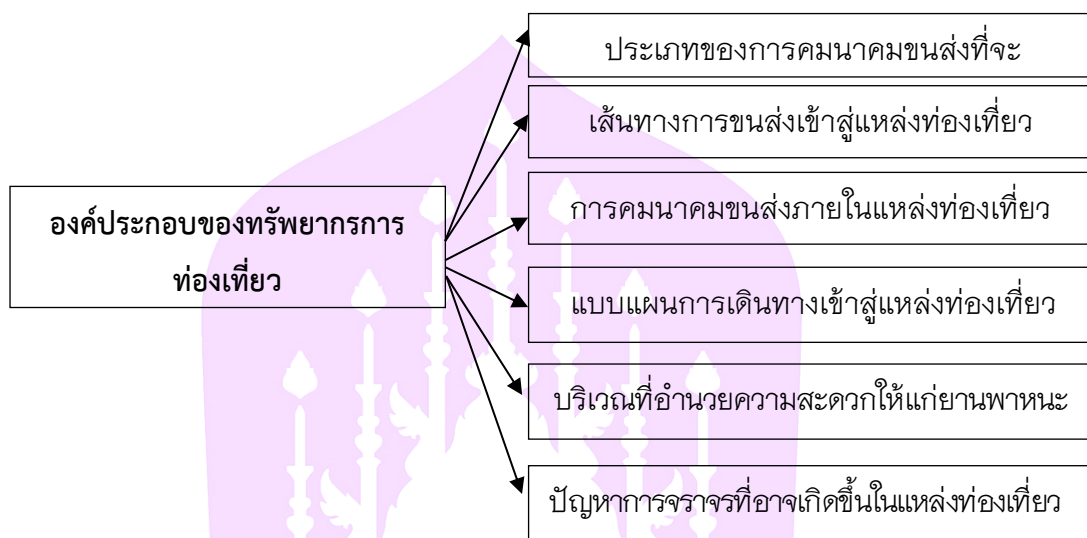
2.2 เส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงสภาพการเดินทาง ความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความปลอดภัย และความมีมาตรฐานดีในระดับสากลของเส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.3 การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวนที่เพียงพอ คุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนความสะดวกสบาย รวดเร็วและความปลอดภัยของรถสาธารณะและรถนำเที่ยวที่จะให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 การวางแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงยานพาหนะที่เหมาะสมในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักผ่อน

2.5 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ลานจอดรถ สถานีขนส่ง สถานที่รับล้างรถ อู่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ เป็นต้น

2.6 การแก้ไขปัญหาด้านการจราจรที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอ ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาเสียงรบกวนนักท่องเที่ยว ปัญหามลพิษ เป็นต้น

ภาพ 5 แสดงองค์ประกอบทรัพยากรการท่งเที่ยวด้านการเข้าถึง

ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2549, หน้า 10.

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่งเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่งเที่ยวในแหล่งท่งเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่งเที่ยวอยากจะท่งเที่ยวนานวันขึ้น หรือกลับมาท่งเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในแหล่งท่งเที่ยวมี 4 ด้านคือ

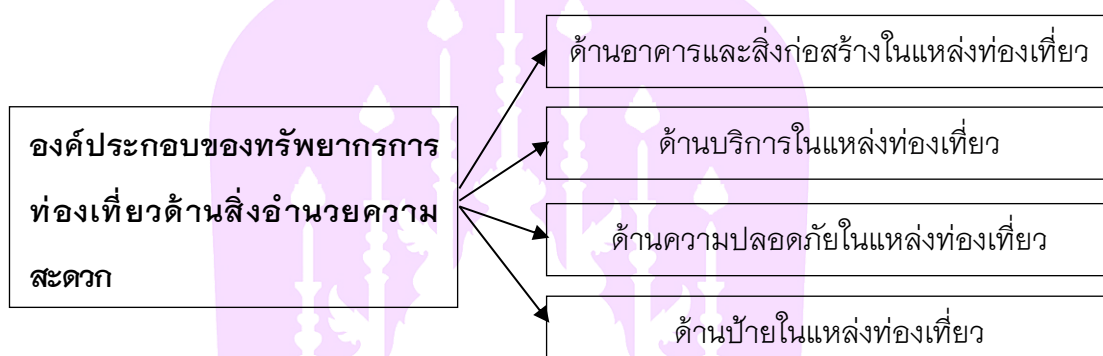
3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่งเที่ยว ประกอบด้วย ที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่งเที่ยว สำนักงานที่ทำการของแหล่งท่งเที่ยว ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาหรือซุ้มนั่งคอย ร้านค้า ร้านอาหาร บ้านพักพนักงาน เป็นต้น

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการในแหล่งท่งเที่ยว ประกอบด้วย ซุ้มเข้าป้ายเครื่องหมาย ลานกิจกรรม สวนหย่อม กระถางและที่ปลูกต้นไม้ ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ ระบบแสงสว่าง ระบบน้ำใช้ ถังขยะแยกประเภท รั้ว กำแพง สะพาน ชั้่นบันได เป็นต้น

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในแหล่งท่งเที่ยว ประกอบด้วย ความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายในแหล่งท่งเที่ยว ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุในแหล่งท่งเที่ยว

ความปลอดภัยจากพืชและสัตว์ภายในแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากการหลงทางภายในแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

3.4 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว ป้ายชี้ทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตรายนักท่องเที่ยว ป้ายประกาศอื่น ๆ ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวทราบ เป็นต้น

ภาพ 6 แสดงองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ที่มา : บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2549, หน้า 11.

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาทั้งในการแก้ไขและป้องกันปัญหา โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

สถาบันพระปกเกล้า (2544) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นรูปแบบของแนวคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น และให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเป็นผู้ที่รู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2548, หน้า 18) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า เป็นความต้องการที่จะให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาที่มีมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของการพัฒนาจากที่เคยกำหนดเป็นเรื่องๆ มาให้ความสำคัญกับการบูรณาการในทุก ๆ เรื่องอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งแนวคิดและทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลและมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา พร้อมกับปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินการให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาให้มากที่สุด การเข้าร่วมในกิจกรรม อาจทำในระยะสั้นหรือระยะยาวต่อเนื่อง อาจกระทำในกรอบนโยบายที่กำหนด หรือทำตามความจำเป็นที่ผู้เข้าร่วมในชุมชน

อเนก นาตะบุตร (2536, หน้า 44) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านกับทางเลือกจัดการดิน น้ำ ป่าไม้ ว่าองค์ความรู้ใหม่จากภูมิปัญญาชาวบ้านได้ชี้ให้เห็นชัดเจนกรณีชุมชนต่าง ๆ สามารถรักษาระบบนิเวศชุมชน เช่น มีการจัดการป่าชุมชน เหมือนฝาย ดิน น้ำ ป่าไม้ ในแต่ละลุ่มน้ำย่อยร่วมกันได้ โดยองค์ความรู้ใหม่จากภูมิปัญญาของชาวบ้านเกิดจากสิ่งสำคัญร่วมกันหลายประการ ดังนี้

1. ชุมชนต่าง ๆ ให้คุณค่าในการใช้และรักษาดิน น้ำ ป่าไม้ อย่างเชื่อมโยงเป็นองค์รวมเดียวกันกับวิถีชีวิตชุมชน การผลิตทางเกษตร จารีตประเพณี และระบบความเชื่อที่จัดปรับและสืบสานต่อเนื่องกันมาควบคู่กับการได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการใช้ดิน น้ำ ป่าไม้ เหล่านี้ร่วมกัน เพื่อความอยู่รอด

2. ความหลากหลายของระบบการจัดการดิน น้ำ ป่าไม้ และความยั่งยืน สมดุลในตัวทรัพยากรธรรมชาติเองจึงขึ้นอยู่กับระบบคุณค่า ความเชื่อ ความเข้มแข็งขององค์กรผู้นำแต่ละชุมชน เทคนิควิธีและระบบการเกษตรที่จะเอื้อต่อการจัดการใช้และอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ แต่ละแห่งภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. “คน” และทรัพยากร โดย “คน” ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการด้าน ดิน น้ำ ป่าไม้ การพัฒนาคนและให้คนในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดระบบคุณค่า กำหนดกติกา และการวางแผนการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ ภายใต้ประโยชน์ร่วมกันตามระบบสิทธิร่วมกันของชุมชน และภูมิปัญญาร่วมกันของแต่ละชุมชนที่สืบสานประยุกต์ต่อเนื่องกันมาเป็นทิศทางหลักของการจัดการดิน น้ำ ป่าไม้

4. ชุมชนที่สามารถจัดการดิน น้ำ ป่าไม้ ให้ยั่งยืนได้ควบคู่กับการอนุรักษ์ และยังสามารถปรับตัวเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยม โดยยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เหมาะสมอยู่ได้ ล้วนมีศักยภาพของ 3 องค์ประกอบหนุนเนื่องและมีบทบาทสำคัญ คือ

4.1 ภูมิปัญญาความรู้ที่สืบสานและประยุกต์ได้และสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

4.2 องค์การชุมชนและกลุ่มผู้นำที่มีคุณค่าและภูมิปัญญา

4.3 เวทีการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบูรณาการจากภายนอก

2. ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ได้กล่าวถึงศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า เป็นการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นเป็นอยู่อย่างแท้จริงซึ่งจะส่งผลให้มีการจัดการที่ยั่งยืนจึงควรเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญแนวคิด และตัวชี้วัดของการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ความสำคัญของการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยแรกของการวางแผนพัฒนาเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ดังนี้

1.1 ธรรมชาติ มีจุดเด่นคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถพัฒนาหรือสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะเที่ยวชม

1.2 วิถีชีวิต จัดเป็นธรรมชาติประเภทหนึ่งของพื้นที่ มีจุดเด่น คือ วัฒนธรรมชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีพและวัฒนธรรมการเกษตรสามารถประยุกต์ให้เกิดการบริการการท่องเที่ยวในรูปแบบการบริการที่พักในบ้านของชาวบ้าน

1.3 กระบวนการผลิต ปัจจัยดึงดูดหรือเสน่ห์ของเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งสามารถสร้างให้เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในลักษณะการดูงาน การทัศนศึกษา และการฝึกอบรม

1.4 การตลาด ส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตการเกษตร ซึ่งอาจมีความเหมือนและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ผลผลิตดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการตลาดในรูปแบบการสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2551, หน้า 12-15) ได้กล่าวถึงการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource management) ควรประกอบด้วยวิธีการดำเนินการต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพและจัดระดับการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึงการวิเคราะห์หาจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของทรัพยากร

ภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจะได้วิเคราะห์ความเหมาะสมต่อการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ผู้รับผิดชอบควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวอะไรบ้าง เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทใด และมีสภาพอย่างไร ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีคุณลักษณะและความเหมาะสมที่แตกต่างกันตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมสูงสุดจึงควรได้รับการจัดการที่ถูกต้อง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมน้อยควรได้รับการพิจารณาในด้านรูปแบบและการจัดการที่ทำให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และมีระบบการจัดการที่สามารถเอื้อประโยชน์ และตอบสนองความต้องการโดยรวมของประเทศ

1.2 ขั้นตอนการประเมินศักยภาพ และจัดระบบของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยขั้นตอนการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยกำหนดระดับการให้คะแนน 5-1 จากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพิจารณาสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ความเกี่ยวเนื่องของระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่นกำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ได้คะแนนเท่ากับ 5 และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการปรับปรุงแก้ไขสภาพของพื้นที่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเล็กน้อยได้คะแนน 4 เป็นต้น

ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปใน 3 ปัจจัย คือระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยวความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ และการมีองค์ประกอบที่หลากหลายเช่นมีโบราณสถานภายในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีความเหมาะสมของทรัพยากรในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวได้คะแนน 5 เป็นต้น

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2549) ได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานในการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 3 ด้านดังนี้

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์พิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1.1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี 3) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและ

องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

1.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

2.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

2.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

3. การบริหารจัดการมีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

3.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หรือพอใจ (Satisfaction) ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 775) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง “พอใจ ชอบใจ พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์ คือ ความพยายามที่จะขจัดความตึงเครียด หรือ ความกระวนกระวาย หรือภาวะไม่ได้ดุลยภาพในร่างกาย ซึ่งเมื่อมนุษย์สามารถขจัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ได้แล้ว มนุษย์ย่อมได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการ”

สิริวรรณ ประกิจสังข์ (2544, หน้า 42) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความพึงพอใจ” หมายถึง ความรู้สึกรัก ชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติของบุคคล ที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองตามความต้องการทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ สภาพความต้องการต่าง ๆ ที่ได้รับการตอบสนองและความรู้สึกที่มีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ”

เพลินทิพย์ โภเมศโสภา (2544, หน้า 76) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงถึงความยินดี หรือความผิดหวังอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่แต่ละบุคคลเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้บริการ หรือบริโภคผลิตภัณฑ์จริง ๆ เมื่อเทียบกับความคาดหวังเดิมของลูกค้า”

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544, หน้า 122) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง “ความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีการทำงานในแง่บวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการทำงานและได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ผลรวมของความรู้สึกหรือทัศนคติในทางบวกต่องานที่ทำอยู่ ซึ่งสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ และความคาดหวังในใจและการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีการทำงานในแง่บวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการทำงานและได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานรวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญ ดังนี้ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2547, หน้า 294-306) กล่าวถึง ความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้ให้บริการว่า ต่างมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานบริการ ดังนั้น การสร้างความพึงพอใจในการบริการ จำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งต่อผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ดังนี้

1. การตรวจสอบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการ
2. การกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์การให้ชัดเจน
3. การกำหนดกลยุทธ์การบริการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารการบริการต้องปรับเปลี่ยนการบริการที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ทิศทางขององค์การ

อุทัย หิรัญโต (2547, หน้า 271) กล่าวว่า “ความพึงพอใจมีความสำคัญต่อการทำงาน ดังนี้

1. ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน

2. เกื้อหนุนให้เกิดระเบียบข้อบังคับขององค์กร
3. ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
4. เกื้อหนุนและจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่าง ๆ
5. ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กร
6. ทำให้เกิดความศรัทธาเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ
7. ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในองค์กร

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน เป็นการก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้เกิดความสามัคคี และให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้งานประสบผลสำเร็จ หากประชาชนพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ก็จะสามารถทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนหรือผู้ใช้บริการและตำรวจหรือผู้ปฏิบัติงาน

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีและแสดงออกทางพฤติกรรม มีนักการศึกษาทางพฤติกรรมหลายท่านคิดและทดลองจนกลายเป็นทฤษฎี ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

Maslow (1954) ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้ว่า “มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเป็นสิ่งจูงใจให้ไปสู่ความต้องการอื่นต่อไป Maslow ได้ลำดับความต้องการของมนุษย์จากระดับต่ำถึงระดับสูง 5 ชั้น ดังนี้”

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการด้านสังคม (Belonging Needs)
4. ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องในสังคม (Esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความนึกคิด (Self-Actualization Needs)

Victor H. Vroom (1964) กล่าวว่า “แรงจูงใจคือ ผลรวมของความพอใจกับความคาดหวังที่คิดไว้ แสดงในรูปสมการได้ดังนี้ แรงจูงใจ = ผลรวมของความพอใจ + ความคาดหวัง ซึ่งหมายถึง แรงจูงใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อการประเมินผลงานขององค์กรที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนหรือแรงจูงใจที่บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรใด จะเป็นผลที่เกิดจากทัศนคติขององค์กร หรือการทำงานขององค์กรนั้นรวมกัน ความคาดหวังที่เขาคาดหวังไว้ ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ต่อผลงานขององค์กร และ

ได้รับการตอบสนองทั้งรูปธรรมและนามธรรม เป็นไปตามที่คาดหมายไว้ แรงจูงใจที่จะมีความรู้สึกพึงพอใจก็จะสูง แต่ในทางกลับกันถ้ามีทัศนคติในเชิงลบต่องานและการตอบสนองไม่เป็นไปตามที่คาดหมาย แรงจูงใจที่จะมีความรู้สึกพึงพอใจก็จะต่ำไปด้วย”

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีความพึงพอใจเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะมนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว แต่ความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเป็นสิ่งจูงใจให้ไปสู่ความต้องการอื่นต่อไปแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2546, หน้า 178-179) ได้ระบุว่า แนวคิดและต้นกำเนิดของคำว่า อีโคทัวร์ริซึม (ecotourism) มาจากประเทศตะวันตก มีการให้คำนิยามคำนี้หลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแต่ละคนหรือสังคมที่ผู้เขียนหรือนักวิชาการคลุกคลีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน

จากบทเรียนของการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาหลายโครงการดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน ดังนั้น การให้บทบาทและความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนขององค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เห็นว่าหากจะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืนต้องมองที่ชุมชนเป็นศูนย์กลาง จึงเกิดแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยว เป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการ พัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบ เข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิด กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการ ตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็น เครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

พจนานุกรม (2546, หน้า 178-179) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวว่า กลายเป็น “เครื่องมือ” ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนา ประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลาย ภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่าง ๆ จึง มีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ขยายมากขึ้น เช่น การเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด 5 ดาว 4 ดาว ไปจนถึงที่พักแบบ โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้น ของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่น ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและ ต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัวเพราะมองว่า เป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะที่ใดก็ตาม

แต่จากการที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเจ้าของก็คือประชาชน ที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่าง ต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการใช้ที่ยั่งยืน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะ ดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำอย่างไร เมื่อ "ชุมชน" กลายเป็น "สินค้า" หรือ "เครื่องมือ" ที่เป็นทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ทำลายและ ละเลยค่านิยมอย่างยั่งยืน เสมือนกับการที่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยัง เป็นผู้ที่ถูกกล่าวอ้างถึงอยู่ตลอดเวลาในการที่รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาใด ๆ จึง “ต้องให้ ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้น ๆ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์” อยู่เสมอ

เมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีคำใหม่ ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยว ชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่ง การสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ “ชุมชน” เป็นสิ่งที่ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยง

ไม่ได้ และอย่างไรคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน “Community Based Tourism: CBT” ที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผล

การท่องเที่ยวโดยชุมชน: “Community-based Tourism : CBT” “เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน”

1. กระบวนการเรียนรู้ของ CBT: มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้

ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

การจัดการ เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน: “Community-based Tourism: CBT” ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน ทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างไร ควรจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมายถึง ร่วมในทุก ๆ สิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

มีส่วนร่วม การสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น การแก้ปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน: “Community-based Tourism: CBT”

ทุกอย่างที่ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ สิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบด้านบวกและด้านลบ (วีระพล ทองมาและคณะ, 2547, หน้า 17-22) ได้แก่

2.1 ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกัน

สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน

2.2 ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว การใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป

ในส่วนการตลาดนั้นแต่ละชุมชนจะต้องให้ข้อมูลแนะนำชุมชนตนเองและชุมชนอื่นที่ถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว และที่น่าภูมิใจสำหรับชุมชนคือ การรักษาระบบและห่วงแห่งทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา แต่ชุมชนไม่ได้ละทิ้งพื้นฐานเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแสวัฒนธรรม และไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะได้ให้เป็นรายได้หลักของชุมชนโดยละทิ้งอาชีพดั้งเดิมที่จะเป็นการที่จะปรับตัวเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้าไปในชุมชน

3. หลักการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนต่าง ๆ มากมาย เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

3.1 การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3.2 สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดริเริ่ม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน

3.3 ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

3.4 รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์

3.5 มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

3.6 ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควร มีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการ ทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

3.7 การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีความรู้พื้นฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชน ด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และ พิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

3.8 รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษา สิ่งแวดล้อม

3.9 การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของ ตนเองไว้ได้

3.10 องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ

4. การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนมีองค์ประกอบการประเมินอยู่ 7 ประการด้วยกัน คือ

4.1 ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก และ สภาพปัญหาชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน

4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด

4.3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน

4.4 การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชนเพื่อจัดปรับเป็นกิจกรรม ท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อ

4.5 ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว

4.6 การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่ระรองรับ นักท่องเที่ยวเพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

4.7 ประสบการณ์ทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการความ ต้องการความยืดหยุ่น ความตื่นตัวและการเรียนรู้ ให้เป็นโปรแกรมและกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

5. การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

ก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวที่ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน ตามที่พจนานุกรม (2546, หน้า 189-190) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อ การสำรวจทางกายภาพ แผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน) แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากร ธรรมชาติ) ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ ข้อจำกัดและปัญหาของ

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ รวบรวมองค์ความรู้ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมาก ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่ง ฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ จัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์การที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดสรรผลประโยชน์ สู่ชาวบ้านและชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูล

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจมีการจัดท่องเที่ยว นำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน

ขั้นที่ 9 ประเมินผล ในขั้นตอนประเมินผล

ขั้นที่ 10 พัฒนาองค์กร การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กร ชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่งนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวัง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

สรุปหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายอยู่ที่การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้เงื่อนไข การบีบคั้นจากนโยบาย ที่ทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากร (ความรู้ อำนาจ กฎหมายอยู่ในมือของภาครัฐ) เช่น ความขัดแย้งเรื่องไร่มุมนเวียน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่าเป็นตัวรื้อถอน
2. การจัดการทรัพยากรควรมองที่ ความเป็นชุมชน วัฒนธรรมชนเผ่า กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า
3. เกิดเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยสร้างผลกระทบคือ พื้นวิถีชีวิต เกิดรายได้ เสริมหน่วยงานและบุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิต
4. กระบวนการทำงานของโครงการในประเด็นการท่องเที่ยวแผนงาน เตรียมความพร้อมชุมชน งานสร้างเครือข่าย งานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564)

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (2559, หน้า 19–20) ได้กล่าววว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 นี้ ได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การประเมินผลแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555–2559 การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทการท่องเที่ยวภายในประเทศและต่างประเทศ การทบทวนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศคู่แข่งและประเทศต้นแบบรายสำคัญ การทบทวนนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ประชาสังคม ผ่านการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาการท่องเที่ยว การจัดประชุมกลุ่มย่อยและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น ร่างวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 และร่างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน และการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคตบนพื้นฐานของการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) สามารถใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสู่วิสัยทัศน์ที่ คาดหมายได้อย่างแท้จริง

จากนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังกล่าว นำมาสู่แนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยในระยะ 5 ปีถัดไป ควรกำหนดภายใต้กรอบแนวคิดหลัก ๆ ดังนี้

หลักการสำคัญ คือ ส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ของประเทศ วางตำแหน่งทางการตลาดเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ และกระจายความเจริญสู่ประชาชน เชิดชูอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย

เป้าหมายของการพัฒนา คือ การยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก คือ การยกระดับสินค้าและบริการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และพันธกิจ ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2559, หน้า 28-37)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุล และยั่งยืน

พื้นฐานการเติบโตของการท่องเที่ยวมีปัจจัยหลักที่คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ที่ต้องได้มาตรฐานระดับสากลและมีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยการพัฒนาต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีความสมดุลทั้งในด้านพื้นที่ เวลา และกลุ่มการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการกระจายนักท่องเที่ยวและ รายได้จากนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยพัฒนาความมั่งคั่งในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

เป้าประสงค์ ประเทศไทยมีสินค้าและบริการที่หลากหลายและมีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวจาก หลากหลายกลุ่มมีความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวและจับจ่ายใช้

สอยมากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมการพัฒนา ประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิด ความสมดุลและยั่งยืน 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน ด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจ การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการระดับโลก 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการ ตั้งอยู่บนพื้นฐาน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในระดับ พื้นที่ ได้แก่การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การส่งเสริม สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนผู้ประกอบการให้ใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าและ บริการ การดูแลรักษาและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น 3) สร้างสมดุลในแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการ ทั้งในเชิงพื้นที่ เชิงเวลา ฤดูกาล และรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมความสมดุลเชิงพื้นที่ในการท่องเที่ยว ทั้งในแง่การกระจายรายได้และจำนวน นักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดตั้งเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดและพื้นที่ที่มี ศักยภาพ การพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรอง การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบท การพัฒนาสินค้าและบริการ ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น และการส่งเสริมความสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาล ในการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างสรรค์กิจกรรมหรือเทศกาลประจำปีในพื้นที่ต่าง ๆ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยว แห่งใหม่ (Man-Made Attractions) เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 1) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งในการเดินทาง เข้าสู่ประเทศทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเพื่อเข้าถึง 2 อ้างอิงตามดัชนีขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (TTCI) ของ WEF ปี พ.ศ. 2558 ใน 6 หัวข้อที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 9.01 (Stringency of environmental regulations: ความเข้มงวดของกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม), 9.02 (Enforcement of environmental regulations: การบังคับใช้กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม), 9.03

(Sustainability of T&T development: ความยั่งยืนของการพัฒนาอุตสาหกรรม การเดินทางและการท่องเที่ยว), 9.09 (Wastewater treatment: การบริหารจัดการน้ำเสีย), 13.03 (Total protected areas: พื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์), 13.05 (Quality of the natural environment: คุณภาพของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ) แหล่งท่องเที่ยว ยกกระตือรือร้นระบบขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างสถานที่ท่องเที่ยว พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบการเดินทางอื่น ๆ พัฒนาศักยภาพของ สนามบินในการรองรับนักท่องเที่ยว เพิ่มเส้นทางและจำนวนเที่ยวบินระหว่างประเทศและภายในประเทศ ที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองท่องเที่ยวรอง 2) พัฒนาลิขสิทธิ์อำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงระบบการตรวจคนเข้าเมือง ปรับปรุงและอำนวยความสะดวกในการเดินทางผ่านแดน ปรับปรุงป้ายบอกทางและป้ายสัญลักษณ์ให้เป็น มาตรฐานเดียวกัน จัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกแหล่ง เพิ่มจุดบริการ Free-WiFi ในแหล่งท่องเที่ยว จัดทำระบบบัตรโดยสารเที่ยวที่ใช้ได้กับทุกช่องทางการเดินทาง พัฒนาลิขสิทธิ์อำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวล (Tourism for All) ได้แก่ ห้องน้ำคนพิการ ทางลาด รวบรวมเป็นต้น และพัฒนาแอปพลิเคชันที่อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว 3) พัฒนาระบบความปลอดภัยและสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนเครื่องมือและ อุปกรณ์เพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ได้แก่ กล้องวงจรปิด เครื่องแปลภาษา การติดตั้งไฟ ในสถานที่ท่องเที่ยว อุปกรณ์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเบื้องต้น จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุม ทุกพื้นที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขาสาธารณะ การจัดการขยะและระบบ บำบัดน้ำแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว 1) พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร ด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้อง ความต้องการของตลาดแรงงาน สร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยวสนับสนุนบุคลากรให้มีสมรรถนะขั้นพื้นฐานตามตำแหน่งงาน และได้รับการฝึกอบรมที่ได้ มาตรฐานสากล 2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และได้รับประโยชน์ จากการท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดทำหลักสูตร

การฝึกอบรมทักษะธุรกิจพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจใหม่ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางการลงทุนและพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้แก่ภาคเอกชน ภายใต้ หลักการ สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม Thailand 4.0

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย ผ่านการตลาดเฉพาะ กลุ่ม การส่งเสริม วิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว 1) เสริมสร้างภาพลักษณ์ คุณภาพและความปลอดภัยให้กับประเทศไทย โดยการพัฒนาภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่น ด้านคุณภาพ มุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่าและภาพลักษณ์ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยว ยอด นิยม (Preferred Destination) ที่มีคุณภาพสูงต่อนักท่องเที่ยว การทำการตลาดเป้าหมายและ สร้างการรับรู้ แก่นักท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่าง ๆ ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยและ มาตรการป้องกันของประเทศไทย ข้อควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย และสิ่งที่ควรกระทำใน กรณีฉุกเฉิน เพื่อช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทย เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมการบังคับใช้และให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องแก่นักท่องเที่ยวและ สาธารณชน 2) ส่งเสริมการตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อดึงดูดการเดินทางท่องเที่ยว และกระตุ้นการ ใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยการส่งเสริมการตลาดแบบเฉพาะกลุ่มสำหรับ นักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มตลาด ระดับกลาง-บน (มีรายได้ส่วนบุคคลสูงกว่า 20,000 เหรียญ สหรัฐ ต่อปี) ในพื้นที่ตลาดที่มีศักยภาพ และการทำการตลาดแบบเฉพาะกลุ่มสำหรับ นักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิง สิ่งแวดล้อมและนิเวศ 3) ส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการ สื่อสารเอกลักษณ์ความเป็น ไทยให้เป็นที่เข้าใจในเวทีโลก อาทิ การสร้างคุณค่าความเป็นไทย ในสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านสัญลักษณ์ "Thainess" บนสินค้าและบริการที่คงอัตลักษณ์ความ เป็นไทย การสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านสื่อ สร้างสรรค์และนวัตกรรมทางสื่อต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ การจัดแสดง Roadshow เป็นต้น และ การส่งเสริมเอกลักษณ์ของแต่ละ ภูมิภาคและจังหวัด โดยการพัฒนาแบรนด์และสื่อสารความแตกต่างของภาคและจังหวัดต่าง ๆ ในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling) การสื่อสารเรื่องราวอย่างสร้างสรรค์ผ่านช่องทาง การตลาดที่เป็นที่นิยมในกลุ่มเป้าหมาย 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศและการ ท่องเที่ยวที่สมดุลเชิงพื้นที่และเวลา โดยการสร้าง การรับรู้สินค้า บริการ และแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวนอกฤดูกาล อาทิ การจัดกิจกรรม เทศกาล และงานประเพณีประจำ ถิ่นในแต่ละเดือน การสร้างความนิยมของจังหวัดท่องเที่ยวรอง เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการขายแพ็คเกจการท่องเที่ยวร่วมกับภาคเอกชน เป็นต้น และ การส่งเสริม “ไทยเที่ยวไทย” ได้แก่ การสร้างค่านิยมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้แก่คนไทยทุกคน ใน

ทุกเพศทุกวัย การส่งเสริมการตลาดแบบมีเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มสุขภาพสตรีรวมถึงการสนับสนุนมาตรการทางการเงินเพื่อส่งเสริมการใช้จ่ายช่วง การท่องเที่ยว อาทิ มาตรการการลดหย่อนทางภาษี 5) ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องและการใช้เทคโนโลยีในการทำการตลาด ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาค ส่วนในการทำการตลาด ได้แก่ การร่วมมือกับชุมชนในการสร้างสรรค์ สินค้าและบริการ ทางการท่องเที่ยว ให้สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและสอดคล้องแบรนด์จังหวัด การส่งเสริม การตลาดร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสนับสนุน การตลาด เช่น การสนับสนุนการพัฒนาและต่อยอดแอปพลิเคชันที่ส่งเสริมทางการตลาด เพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงาน ที่รับผิดชอบการตลาดดิจิทัล ทั้งในด้านการดูแล บริหาร และ วิเคราะห์สถิติ ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับ การท่องเที่ยวไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริม ความร่วมมือ ระหว่างประเทศ

1. ส่งเสริมการกำกับดูแลการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยการเสริมสร้างการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานระดับนโยบาย โดยมีคณะกรรมการนโยบาย การท่องเที่ยวแห่งชาติและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็น หน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบาย ประสานงาน กำกับติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงาน ส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่หน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ขับเคลื่อนแผน และการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชาติ พัฒนาระบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ จัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานในทุกระดับ ผลักดัน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism: CBT) จัดให้มีแผนบริหารจัดการความเสี่ยงและแผนบริหาร จัดการสภาวะวิกฤตด้านการท่องเที่ยวในทุกมิติ

2. ปรับปรุงกฎหมายข้อบังคับและมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และ การบังคับใช้ กฎหมายอย่างจริงจัง โดยการทบทวน แก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ส่งเสริมความ ร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อ ระเบียบด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจ ในระเบียบและกฎหมาย ด้านการท่องเที่ยว

3. สนับสนุนการลงทุนจากภาคเอกชนและการจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว อาทิ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการลงทุนต่าง ๆ และการจัดตั้งหน่วยบริหารและวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการท่องเที่ยวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดทำ Tourism Intelligence Center และสนับสนุน การแบ่งปันข้อมูลกลางแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน

4. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการประสานความร่วมมือกับนานาประเทศในการส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยวและการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศระดับต่าง ๆ เช่น APEC ASEAN GMS ACMECS IMT-GT สนับสนุนให้ตัวแทนประเทศไทย ในองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ มีบทบาทในเวทีนานาชาติเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทย และอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค เช่น การลดขั้นตอนการเดินทางเข้าประเทศ การตรวจลงตราและใบขึ้นชื่อที่ครอบคลุมทั้งภูมิภาค เป็นต้น ส่งเสริมความสัมพันธ์ในรูปแบบเมืองพี่เมืองน้อง ด้านการท่องเที่ยวกับต่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวบนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) เส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North South Economic Corridor: NSEC) และส่งเสริมการตลาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในภาพรวมของกลุ่ม ประเทศตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ

5. การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ การขับเคลื่อนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) สู่การปฏิบัตินั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกันวางนโยบาย การใช้ทรัพยากร และงบประมาณที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

เพื่อให้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) เกิดการพัฒนาขับเคลื่อนอย่างสัมฤทธิ์ผล จึงได้มีการวางระบบความเชื่อมโยงของแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน แผนแม่บทเฉพาะด้าน แผนปฏิบัติการ ทั้งในระดับเขตพัฒนา การท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัด จังหวัด และท้องถิ่น และการใช้กลไกภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน รวมถึงระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพที่ต้องตอบสนองต่อ การพัฒนาเชิงบูรณาการและมีความต่อเนื่อง อีกทั้งต้องมีการพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐที่สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาตามแผนอย่างแท้จริง โดยมีกระบวนการขับเคลื่อน ในแต่ละระดับ ดังนี้

5.1 การดำเนินงานในระดับนโยบาย คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบาย โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้รับนโยบายเพื่อประสานการแปลง นโยบายหรือแผนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง หน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปีให้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเพื่อดำเนินการในแต่ละ ปีงบประมาณ รวมทั้ง การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบาย การท่องเที่ยวแห่งชาติทั้งนี้ต้องมีการประสาน ดูแล กำกับดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ระดับนโยบาย และพื้นที่ควบคู่กันไปด้วย ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาท่องเที่ยว และคณะอนุกรรมการรายสาขา ได้แก่ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ คณะอนุกรรมการอำนวยการพัฒนาและส่งเสริมประเทศไทย เป็นศูนย์กลางด้าน Medical and Wellness คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยว สีเขียว การท่องเที่ยว เพื่อการประชุมและนิทรรศการ และการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม คณะอนุกรรมการพัฒนา ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว และคณะอนุกรรมการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวไทย เป็นต้น เพื่อให้ การพัฒนาทั้งระดับนโยบาย พื้นที่ และรายสาขา มีการบูรณาการเป็นไปในทิศทาง เดียวกันกับแผนพัฒนา

5.2 การดำเนินงานในระดับพื้นที่คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขต พัฒนาการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยเป็น แกนกลางในการประสานนโยบายจากคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติไปสู่การ ปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรระหว่างประเทศ และท้องถิ่น รวมถึง คณะกรรมการบริหารกลุ่มจังหวัด และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อให้การพัฒนา การท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ จังหวัด และเขตพัฒนาการท่องเที่ยว สอดคล้องตามแนวทางและ เป้าหมาย การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)

5.3 การดำเนินงานระดับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรสนับสนุน ให้ภาคประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของ ประเทศในบริบทที่เหมาะสม โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการจัดทำแผน และขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับชุมชน ทั้งนี้การเข้ามา มีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายภาค ประชาชนเจ้าของพื้นที่ จะช่วยเพิ่มเอกลักษณ์และความเป็นไทยให้กับ ประสบการณ์การ

ท่องเที่ยว และเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการร่วมกันอนุรักษ์ไว้ ประสานเข้าด้วยกันกับการสั่งสมความรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเพื่อการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีสู่รุ่นลูกหลาน ต่อไปในอนาคต

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้รับโอนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวมาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มาในปี 2547 นโยบายส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สรุปได้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงาน ให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายรัฐบาล
2. ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทยให้มีความชัดเจน
3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ ในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยวและเป็นแนวทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคเอเชีย
4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะ และขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงาน และมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการตลาด
5. เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (E-Tourism) เพื่อรองรับการทำธุรกรรมบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รวมทั้ง

การดำเนินงานด้วยระบบสารสนเทศ โดยมีกลไกในการควบคุมและป้องกันเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

6. ส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป

7. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขหรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

8. สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสำเร็จก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วย โคตรง่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

9. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการการท่องเที่ยวของภูมิภาค

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้จะมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายและ นโยบายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ในด้าน

- 9.1 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
- 9.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ
- 9.3 ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง
- 9.4 การพัฒนาบริการและบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 9.5 การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงศูนย์กลางการท่องเที่ยว
- 9.6 การดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
- 9.7 การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยว
- 9.8 การสร้างระบบการบริหารจัดการทางการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ
- 9.9 การได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนงานต่าง ๆ จำเป็นจะต้องดำเนินการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับตัวตามสภาวะแวดล้อม สภาพ

เศรษฐกิจและสังคมทั้งภายใน และภายนอกประเทศ มีการดำเนินการจัดการในลักษณะที่สอดคล้องกับโลกในยุคใหม่ที่กระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามโลกาภิวัตน์ โดยขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องครอบคลุมทุกภาค ส่วนขององค์ประกอบ โดยกิจกรรมการท่องเที่ยว จะต้องสามารถดำรงอยู่ได้และมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมการบริการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ และให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติสังคม วัฒนธรรมน้อยที่สุด ในการดำเนินการควรตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากรและชุมชนที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว โดยชักนำภายใต้ความปรารถนาของคนและชุมชนในท้องถิ่นของพื้นที่ที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ และให้คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ภายใต้ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ปรากฏว่าในช่วงปี พ.ศ. 2544-พ.ศ. 2554 นี้มีเรื่องของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่

สุทธิ เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้ชุมชนคลองโคกนอเปลี่ยนแปลงไปมีความเจริญมากขึ้น มีการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบอีกทั้งยังมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน เช่น ทำถนนใหม่ ทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ อย่างไรก็ตาม พบว่า การท่องเที่ยวเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชนมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชนเกิดอาชีพใหม่ๆ และเกิดการจ้างงานของคนในชุมชน

ศักยภาพของชุมชนคลองโคกนอที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้

1. ชุมชนคลองโคกนอมีรูปแบบทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายอาทิการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น
2. ชุมชนคลองโคกนอมีพื้นที่ป่าชายเลนและศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนทำให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนได้

3. วิธีชีวิตชุมชนริมน้ำของชุมชนคลองโคกมณีความเป็นเอกลักษณ์สามารถนั่งเรือสัมผัสวิถีชีวิตริมน้ำได้อย่างใกล้ชิด

เพชรศรี นนท์ศิริ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัดสุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชนบ้านแม่พูล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจายอำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้เป็นอย่างดี ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มของการรวมอำนาจการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ ภูมิหลังการก่อตั้งองค์กรที่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิตบริบทพื้นที่ ควรส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชน หรือพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะบริบทพื้นที่ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด ทิศทางในการปรับปรุงและพัฒนาต้องควรคำนึงถึงลักษณะทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ความต่อเนื่อง (Continuity) สร้างความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ เพื่อให้การใช้ประโยชน์เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยกำหนดการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อไม่ให้มีการใช้ประโยชน์เกินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว

คุณภาพ (Quality) เน้นคุณภาพของ สิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์นักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนานวัตกรรมทางความคิด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คำนึงถึงคุณค่าและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสนับสนุนการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ

ความสมดุล (Balance) สร้างความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากร

มธุรา สวรรณศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้อัตลักษณ์ที่มีต่อชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านวิถีชีวิต คือ มีอาชีพดั้งเดิมทำสวนเกษตรผสมผสาน ด้านวัฒนธรรมประเพณี คือ การมีอัครยาชัยโมตรีและแสดงออกซึ่งโมตรีจิตต่อนักท่องเที่ยว และด้านการจัดการท่องเที่ยว คือ การมีเส้นทางจักรยานชมวิถีชีวิตชุมชน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อชุมชน ด้านจัดการสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมมีความสะดวกในการเดินทาง ด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้ามีการให้บริการที่ดี สุภาพอ่อนน้อม และมีอัครยาชัยที่ดี และด้านบุคลากรให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ และใส่ใจ นักท่องเที่ยว สำหรับแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เส้นทางกิจกรรมการปรับปรุงภูมิทัศน์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ พบว่า การเข้าไปมีบทบาทของ อบต. ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติแห่งชาติซึ่งดำเนินการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสร้างตลาดสินค้า ชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อสร้างกิจกรรมให้กับเส้นทางท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติ การสนับสนุนสิ่งก่อสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวภายในบริเวณ อุทยานแห่งชาติ และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ ลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการจะเน้นการ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุน งบประมาณ การอบรมความรู้ และการศึกษาดูงาน ตลอดจนการสร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อเป็น แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อสร้างกิจกรรมให้กับเส้นทางท่องเที่ยวอุทยาน แห่งชาติ การสนับสนุน

สิ่งก่อสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวภายในบริเวณอุทยานฯ และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอุทยานฯ ทั้งนี้หาก อปท. เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานฯ มากขึ้น จะสามารถเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเส้นทางอุทยานฯ โดยทำงานร่วมกับอุทยานฯ ทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ

รสสุคนธ์ ประดิษฐ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อปท. ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น กรณีตัวอย่าง อปท. ในพื้นที่อำเภอเขาค้อได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการดำเนินงานในการเสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมงานเทศกาลประเพณีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีการบริการข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่เพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น

สมศักดิ์ มาลี (2555) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชนและเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ตำบลแม่ยาว มีองค์ประกอบคือ ด้านพื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้คงความอุดมสมบูรณ์รวมทั้งฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมของชุมชนเพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวตลอดจนสร้างพื้นที่ รูปธรรมต้นแบบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เป็นตัวอย่างในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน อื่น ในการที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีสิทธิในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ ชัดเองและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงเรื่องความสะดวกและการบริการนักท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชนและสร้างกลไกการจัดการท่องเที่ยวตำบลแม่ยาวโดยองค์กรชุมชน และมีกฎกติกาในการบริหาร จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลักดันเครือข่ายการท่องเที่ยวตำบลแม่ยาวเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามาบริหารจัดการ โดยแท้จริง ด้านภาคีมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานหลายภาคส่วนโดยเฉพาะองค์กรปกครองท้องถิ่น ต้องมีการร่วมกันการจัดทำเทศบัญญัติเรื่องการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวในตำบลแม่ยาว การประสานการทำงานทั้งภาครัฐ เอกชน ธุรกิจ และผู้ประกอบการในพื้นที่ ส่วนภาคประชาชน ในพื้นที่ตำบลแม่ยาวต้องมีบทบาทสำคัญร่วมกับเทศบาลในการกำหนดนโยบาย แผนงานและงบประมาณ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลแม่ยาวอย่างต่อเนื่อง

พงศ์พิพัฒน์ เครื่องพ่น (2557) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีพอเพียงเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แพมบก ตำบลทุ่งยาว อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนได้รับข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปะการแสดงและการละเล่น อาหารท้องถิ่น เศรษฐกิจ ระบบการผลิตของชุมชน ฯลฯ ข้อมูลด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวบ้านแพมบก และอำเภอปาย เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดการการท่องเที่ยวบนวิถีพอเพียงแบบพึ่งตนเองของชุมชน 2) คณะนักวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เงื่อนไข และปัจจัยในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยพบว่าปัจจัยสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนแพมบกสามารถแบ่งได้ เป็นปัจจัยภายใน โดยชุมชนแพมบกเป็นชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดการ การท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ได้แก่ โปรแกรมท่องเที่ยว เช่น การเรียนรู้ภูมิ ปัญญาการทำถั่วหน้าแพน การกีดอ้อย บ้านโตโบราณ วิธีการผลิตแบบ การเกษตร การเดินป่าศึกษาธรรมชาติบน เส้นทาง “ดอยเมียง” ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การที่ชุมชนตั้งอยู่ในอำเภอปาย ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วม กับ โครงการวิจัย รวมถึงปัจจัยด้านรายได้จากการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนได้รับ 3) ชุมชนแพมบกสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระบบ โดยได้ร่วมกันออกแบบ โปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวในด้าน ต่าง ๆ เช่น การจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการที่พักในแบบโฮมสเตย์ การบริการ รวมถึงสร้างมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น เพื่อการสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งจากการ กระจายบทบาทการทำงานที่เหมาะสมส่งผลให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อการจัดการชุมชนท้องถิ่นของ ตนเองในด้านอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน ในอนาคต

งานวิจัยต่างประเทศ

Carmen D. Álvarez-Albelo, Raúl Hernández-Martín, Noemi Padrón-Fumero (2017) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียกเก็บภาษีผู้โดยสารทางอากาศต่อยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (Air passenger duties as strategic tourism taxation) ซึ่งล่าสุดมีการอภิปรายเกี่ยวกับเหตุผลและผลกระทบทางเศรษฐกิจของผู้โดยสารทางอากาศ ที่เชื่อมโยงถึงหัวข้อในการอภิปรายข้างต้น โดยเหตุผลหลักที่มีการเรียกเก็บภาษีเพื่อเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยวนั้น ได้มีการกำหนดนโยบายชัดเจน จากประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียกเก็บภาษี มีการศึกษาตามหลักทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียกเก็บภาษีจากประเทศ

ต้นทางและจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีการออกแบบระบบและพัฒนาให้ทันสมัย ผู้วิจัยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ประเทศที่มียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเรียกเก็บภาษีผู้โดยสารทางอากาศนั้น ทำยที่สุดแล้ว กลยุทธ์นี้อาจจะจบลงด้วยผู้ชนะและผู้แพ้ หรือทุกฝ่ายประสบปัญหา และเกิดการสูญเสียด้านสวัสดิการทั้งนี้ขึ้นอยู่กับส่วนแบ่งกำไรทางการตลาดของประเทศนั้น ๆ และความสามารถในการทดแทนการให้บริการอื่น ๆ ด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันของประเทศปลายทางซึ่งอาจจะเกิดจากการโน้มเอียงหรือการละเลยข้อตกลงและปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียกภาษีตามประกาศนั้น ๆ

คาร์เมน ดีเอลวาเรซ เอลเบโล, ราดูล เฮอร์นันเดซ-มาร์ติน, โนเอมิ แพดร์อน-พูมิโร: การเรียกเก็บภาษีผู้โดยสารทางอากาศต่อยุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยว. พอล ฟิลลิปส์, หลุยส์ มอทีนโฮ: การประเมินค่าของการวางแผนกลยุทธ์ยังคงเป็นหนึ่งในทฤษฎีด้านการจัดการที่ได้รับความนิยม และมีการพัฒนาเชิงประจักษ์ รวมทั้งมีการนำมาเรียบเรียงงานเขียนในเชิงวิชาการกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน งานวิจัยเรื่องนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ทันสมัยและเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

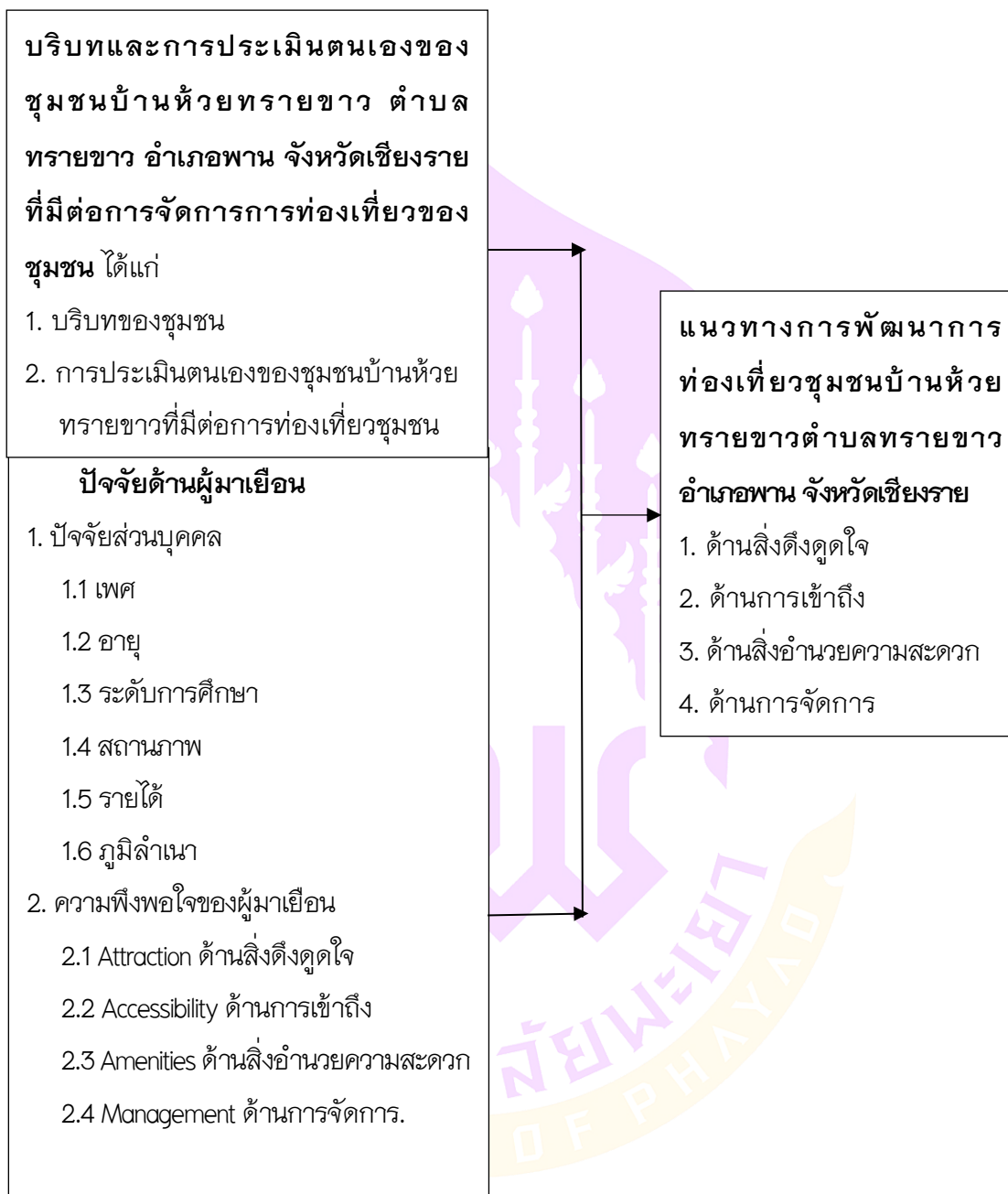
ผู้วิจัยได้มีการศึกษางานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการวางแผนยุทธศาสตร์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 จนถึงปี พ.ศ. 2556 ใน 7 หัวข้อเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและตีพิมพ์ลงในวารสารทางวิชาการ ซึ่งการวางแผนกลยุทธ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ และนำแนวความคิดไปใช้ เนื่องจากมีความทันสมัย และมีการตระหนักถึงประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยว จากการศึกษา งานวิจัยในอดีตและนำมาเรียบเรียงให้เกิดความน่าสนใจทันสมัย โดยมีการศึกษาวิจัยตามกระบวนการและขั้นตอนทำให้งานวิจัยไม่ซ้ำซ้อน วุ่นวาย และไม่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

Antonis A. Zorpas, Irene Voukkali, Jose Navarro Pedreño (2017) ได้ศึกษาเรื่อง การทำลายพื้นที่ทางการท่องเที่ยวและโอกาสในการเปลี่ยนแปลงตามข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Tourist area metabolism and its potential to change through a proposed strategic plan in the framework of sustainable development) พบว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ที่อาศัยในเขตเมือง สามารถรับรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมซึ่งเมืองต่าง ๆ เทศบาล ชุมชน องค์กร หน่วยงานในชุมชน ต่างมีเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว จุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวในเมือง และชาวเมืองมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางและขยายไปทั่วทุกมุมโลก งานวิจัยนี้มุ่งเน้นเมืองไอยานาพา (ไซปรัส) เมื่อ 45 ปีก่อน มีการขยายตัวเกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และทำอย่างไรให้กิจกรรมเหล่านั้นมีคุณค่าต่อประชากรในท้องถิ่น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในชุมชน การวางแผนของชุมชนเมืองตลอดจนพฤติกรรมในสังคม โดยจุดประสงค์หลักเพื่อสร้างความเข้าใจและวางแผนพื้นที่ทางการท่องเที่ยวในเมือง มีการจัดทำรูปแบบเพื่อกำหนดนโยบาย

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีการสำรวจความต้องการและภูมิหลังของชุมชนในเชิงลึก เพื่อจัดทำวิสาหกิจชุมชนขนาดกลาง และขนาดย่อม ตลอดจนลดอัตราว่างงานของผู้คนในชุมชน มีการแสดงอัตราตำแหน่งงานว่าง อย่างชัดเจน มีการพัฒนาอุตสาหกรรมวิสาหกิจชุมชนใหม่ ๆ มีการส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคม และเพิ่มประสิทธิภาพ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและการสร้างรายได้ที่มุ่งต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิต มีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในองค์กร เพื่อเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันใน สังคม โดยมีจุดแข็งคือ มีศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์และง่ายต่อการเข้าถึงจากทุกพื้นที่ใกล้เคียง การมีแหล่งท่องเที่ยวหลักคือวิหารสมัยยุคกลาง ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกสารทิศ ขณะที่ จุดอ่อนยังคงเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ และต้องมีการสร้างโอกาส สร้างรายได้ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวนี้ มีเสน่ห์และเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 7 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคลากรภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการฝ่ายกองคลังการบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน นายกองดีการบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน รองนายกองดีการบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชนชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 3 คน

รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินตนเองด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบัน การศึกษาต่าง ๆ หน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ครอบคลุมการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยจัดทำเป็นหัวข้อการสัมภาษณ์ให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม
4. นำแบบสอบถามสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2557, หน้า 148)

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

จากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2557, หน้า 148)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ทั้งนี้ข้อคำถามทั้งหมดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.91 จึงนำไปใช้ได้ และได้แก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา
3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการสัมภาษณ์และแจกประเมินตนเองกับกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว กลุ่มปราชญ์ชุมชน จำนวน 14 คน ด้วยตนเอง
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบประเมิน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลในลักษณะของการบรรยาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2560-พฤษภาคม 2561 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้มาเยือนคนไทยที่มาเยือนชุมชนห้วยทรายขาว ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 93 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 7 (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2556, หน้า 74) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดตัวอย่าง
	P	แทน	สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม 30
	Z	แทน	ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ

1.81 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 93

d แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = 0.0049

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{(0.30)(1-0.30)(1.81)^2}{0.07^2} \\ &= 141 \end{aligned}$$

ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 141 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 7 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 93 เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดและการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 141 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วสรุปข้อมูล นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ โดยข้อคำถาม ได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีจำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับโดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดโดยกำหนดเป็นตัวเลข และความหมาย คือ

5	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยซึ่งใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าคะแนนที่คำนวณได้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้โดยเกณฑ์ของเบสท์ (Best) ดังนี้ (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2546, หน้า 120)

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย
4.21-5.00	มีความพึงพอใจสูงที่สุด
3.41-4.20	มีความพึงพอใจสูง
2.61-3.40	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.81-2.60	มีความพึงพอใจต่ำ
1.00-1.80	มีความพึงพอใจต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการ บทความ ตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)
2. สร้างแบบสอบถามโดยใช้คำถาม 2 ประเภทคือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิดให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ชัดเจนและความเหมาะสม หรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาแล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะ
4. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม โดยใช้แบบวัดดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of consistency: IOC)
5. นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จัดทำเป็นแบบสอบถามไปทำการทดสอบกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในครั้งนี้ (Try Out) กับกลุ่มผู้มาเยือนที่เป็น

คนไทยที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโป่งพระบาท ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย จำนวน 30 ชุดมีค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเท่ากับ 0.95 แสดงว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ นำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบวัดความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (สุนทร พูนเอียด, 2545, หน้า 139)

6. แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดลองใช้พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ คือแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวางแผนและปฏิบัติการ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือถึง นายกองดีการบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2. ผู้วิจัยได้ติดต่อกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน หมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย และกลุ่มบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว รวมถึงผู้มาเยือนที่เป็นคนไทยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับผู้มาเยือนที่เป็นคนไทยที่มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว จนครบถ้วนตามที่กำหนด

4. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำข้อสรุปทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อทราบความพึงพอใจของผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายที่เป็นคนไทย ว่ามีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวอยู่ในระดับใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของผู้มาเยือนที่เป็นคนไทยมาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์กับแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วเสนอแบบความเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย นำมารวบรวมข้อมูลตามประเด็น นำมาเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอแบบบรรยาย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว และกลุ่มประชาชนชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ใช้คำถามแบบไม่มีโครงสร้าง

ขั้นตอนในการดำเนินการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อเสนอความคิดเห็น แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่แผนงานดำเนินการทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีประสบการณ์ เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 มาเชื่อมโยงกัน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (focus group) นำความคิดเห็น แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่แผนงานดำเนินการทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยงานเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบกัน มีผลการศึกษาคำแนะนำตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. บริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
2. ความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ 1 บริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

จากการศึกษาในเรื่อง บริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้นำชุมชน องค์กรรภาคีรัฐที่เกี่ยวข้อง และประชาชนชาวบ้าน รวมจำนวน 14 คน โดยสรุป 2 ด้านได้แก่

- 1) ด้านบริบทของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว
- 2) การประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

1. บริบทของชุมชนชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชน

ห้วยทรายขาว มีประวัติความเป็นมามากกว่า 300 ปี โดยบรรพบุรุษของบ้านห้วยทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้อพยพมาจากอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีเชื้อสายชาวลวง มาจากสิบสองปันนา ประเทศจีน เพื่อหาที่ทำกินแห่งใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์จนเดินทางมาถึงยังบ้านห้วยทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่าเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จึงได้ก่อสร้างหมู่บ้านโดยใช้ชื่อว่า “บ้านห้วยทรายขาว” ชุมชนบ้านห้วยทรายขาวเป็นหนึ่งใน 17 หมู่บ้าน ของตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอพาน ประมาณ 10 กิโลเมตร ชุมชนบ้านห้วยทรายขาวมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลาย ประกอบด้วย ทิวเขา ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ ลำธาร มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว น้ำตกห้วยทรายขาว และวัดห้วยทรายขาว สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำเกษตร ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแบบเครือญาติที่แน่นแฟ้น มีความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมแรงร่วมใจกันเป็นสังคมแบบอบอุ่น เดินทางไปมาหาสู่กัน มีวิถีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย มีประชากรทั้งหมด 665 คน และจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 170 ครัวเรือน

การประกอบอาชีพของชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเกษตรกรรม/รับจ้าง/ค้าขาย

ลักษณะทางสังคม ความเชื่อ และพิธีกรรมของชุมชน(เช่นการนับถือศาสนา ความเชื่อ ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามของชุมชน การประกอบพิธีกรรมของชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนา มีหลักความเชื่อตามหลักของชาวลวง เคารพนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ ผีสงฆ์เทวดาและความเชื่อทางพุทธศาสนา มีข้อห้ามของชุมชน เช่น ห้ามเผาศพวันเสาร์ วิถีชีวิตของชุมชนเป็นแบบผสมผสาน วัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ และความเชื่อของศาสนาพราหมณ์เช่น ประเพณีสืบชะตา แห่ไม้ก้ำ ดำหัวเจ้าพ่อน้ำตกห้วยทรายขาว มีพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อน้ำตกทุกปีในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และมีการสืบชะตาทุกวันอาทิตย์ที่วัดห้วยทรายขาว

เอกลักษณ์ของชุมชน

วัด น้ำตก บ่อน้ำพุร้อน อยู่อย่างพอเพียง วิถีเกษตร ชาวบ้านมีน้ำใจ อภัยภัยไม่ตรีของคนในชุมชน อาหาร ภาษา ความเชื่อ ประเพณีต่าง ๆ

วัดห้วยทรายขาว

วัดห้วยทรายขาว มีประวัติความเป็นมามากกว่า 300 ปี บรรพบุรุษของบ้านห้วยทรายขาว ได้อพยพมาจากอำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าที่นี่เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จึงได้ก่อสร้างหมู่บ้านโดยใช้ชื่อว่า “บ้านห้วยทรายขาว” และมีการสร้างวัดห้วยทรายขาวขึ้นบริเวณกลางทุ่งนา ปีพ.ศ. 2344 เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาประจำหมู่บ้านและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน โดยมีปู่ท้าวและปู่แสนซึ่งเป็นผู้นำ พระวิหารใช้ไม้ไผ่สานเป็นผนัง ใช้ปูนขาวฉาบทับ ต่อมาพระวิหารได้ทรุดโทรมลงชาวบ้านจึงได้ช่วยกันสร้างขึ้นใหม่และบูรณะซ่อมแซมอีกหลายครั้ง พ่อปู่หนานอริยะและแม่ย่ามั่ง ต้นตระกูลอริยะมั่ง ได้ร่วมกับชาวบ้านบูรณะซ่อมแซมวัดและวิหารโดยยังคงใช้วัสดุและรูปแบบการก่อสร้างแบบหลังเดิมอยู่ วัดห้วยทรายขาวได้บูรณะซ่อมแซมหลายครั้ง โดยมีศิลปะแบบผสมผสานของศิลปะอินเดียภาคกลางและอินเดียใต้มาประยุกต์กับศิลปะไทย

ภาพ 9 แสดงวัดห้วยทรายขาว

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560

ภาพ 10 แสดงบ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560

ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 หมู่บ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของแขวงการท่องเที่ยวที่ 1 กรมทางหลวง มีพื้นที่ 12 ไร่ เป็นที่ราบลุ่มทางด้านตะวันออกของแนวเทือกเขาตอยปุย บ่อน้ำพุร้อนประกอบด้วยหินตะกอนและหินอัคนีชนิดต่าง ๆ หินอัคนี ส่วนใหญ่ประกอบด้วยหินแกรนิตทั้งยุคคาร์บอนนิเฟอรัสและยุคไทรแอสสิกพบหินภูเขาไฟบ้าง ทางด้านทิศตะวันออกของน้ำพุร้อน ได้แก่ หินภูเขาไฟจำพวกหินแอนดีไซต์ หินไรโอไรต์ และหินทัฟฟ์ ยุคไทรแอสสิกตลอดจนหินบะซอลต์ ยุคเทอร์เชียรี เป็นต้น หินตะกอน ประกอบด้วย หินทราย หินปูน และหินดินดาน ยุคเพอร์เมียน หินกรวดมน หินดินดาน หินปูน และหินเชิร์ตยุคไทรแอสสิก หินทราย หินโคลน ยูจูแรลสิก เป็นต้น การกำเนิดของแหล่งน้ำพุร้อนห้วยทรายขาวนั้นพบรอยเลื่อนและรอยแยกหลักที่เป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้น้ำร้อนใต้ดินไหลซึมขึ้นมายังผิวดิน ได้แก่ รอยเลื่อนและรอยแยกในแนวเกือบเหนือใต้ และเหนือตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงใต้ แหล่งน้ำพุร้อนเกิดอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นตะกอนน้ำ ซึ่งประกอบด้วยชั้นของกรวด ทราย และดิน ที่ยังไม่จับตัวกันแน่น บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาวประกอบด้วย 3 บ่อ ทั้ง 3 บ่อ วางตัวอยู่แนวเกือบเหนือใต้

บ่อที่ 1 บ่อน้ำร้อนบ่อใหญ่เป็นบ่อปูนซีเมนต์ มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.71 เมตร สูง 0.90 เมตร อุณหภูมิน้ำร้อนในบ่อ 60 องศาเซลเซียส สภาพบ่อน้ำร้อนเป็นน้ำใส มีก๊าซคาร์บอนฯ ผุดขึ้นมาจากก้นบ่อเป็นระยะ ๆ

บ่อที่ 2 บ่อน้ำอุ่น มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.20 เมตร สูง 0.50 เมตร อุณหภูมิน้ำร้อนในบ่อ 40 องศาเซลเซียส

บ่อที่ 3 บ่อน้ำเย็น เกิดจากน้ำบ่อที่ 1 และบ่อที่ 2 ไหลมาผสมกัน

ภาพ 11 แสดงน้ำตกห้วยทรายขาว

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560

ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 หมู่บ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เป็นน้ำตก 1 ชั้น เกิดขึ้นเองทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ด้านบนของน้ำตกติดกับเทือกเขาตอยปุย มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งอยู่ติดกับถนนพหลโยธิน และมีศาลเจ้าพ่อน้ำตกห้วยทรายขาวเป็นที่สักการบูชาของชาวบ้าน

วิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สรรพสิ่งเชียงราย

วิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สรรพสิ่งเชียงราย จัดทะเบียนเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2558 มีสมาชิกจากหลายอำเภอ ในจังหวัดเชียงราย จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพข้าวอินทรีย์ ให้มีคุณภาพ และมีมูลค่าสูงขึ้น อันจะนำมาซึ่งการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวนาให้ดีขึ้น นอกจากข้าวแล้ว ยังมีผลผลิตด้านพืชผัก ผลไม้อินทรีย์ รวมถึงการทำประมงและปศุสัตว์ ใช้เทคโนโลยีสรรพสิ่งอะตอมมิคานาโน รวมทั้งประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ในหลวงรัชกาลที่ 9

ภาพ 12 แสดงวิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สรรพสิ่งเชียงราย

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560

เครื่องแต่งกายผ้าซิ่นก่านคอคควาย

เป็นการทอผ้าฝ้ายเป็นลายก่านคอคควาย (ก่านคอคควายหมายถึง คอคควายที่มีเข็อกผูกคอค เวลาเอาเข็อกออก จะมีรอยเข็อกที่เห็นเป็นลายขาวสลับดำ) จึงนำมาประยุกต์ใช้เป็นลายผ้าซิ่น เป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านชุมชนห้วยทรายขาว

ภาพ 13 แสดงเครื่องแต่งกายผ้าซิ่นก่านคอคควาย

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว, 2560

ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

1. รูปแบบการจัดการ (เช่น ดำเนินการเป็นกลุ่ม สหกรณ์ ชมรม อบต.) การจัดการท่องเที่ยวดำเนินการโดยชุมชน มีกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่มแกะสลัก กลุ่มจักสาน กลุ่มพัฒนาสตรีเย็บปักผ้า รองเท้า กระเป๋า ของฝากของที่ระลึก เสื้อผ้า กลุ่มดนตรีไทยพื้นเมือง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนบางโอกาส

2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ให้ความร่วมมือทุกอย่าง แปรรูปผลิตภัณฑ์ขายในกลุ่ม หัก 5% ของรายได้ รวมกลุ่มกันแปรรูปอาหารมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบแบ่งงานกันทำ กระจายงานให้สมาชิกทำ เช่น กลุ่มเย็บผ้ามีแผนกเย็บ แผนกตัด

3. การดำเนินงานด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน (เครือข่ายท่องเที่ยวภายใน กับเครือข่ายภายนอกชุมชน ทั้งในระดับจังหวัด และนอกจังหวัด) มีอบรมศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชียงราย ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ พัฒนาชุมชน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พาณิชย์จังหวัด เกษตรจังหวัด มีการไปร่วมศึกษาดูงานกับเครือข่าย การท่องเที่ยวชุมชนทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด ประสานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยังขาดการเชื่อมประสานข้อมูลและความสามารถในการบูรณาการร่วมกัน การบริหารจัดการยังไม่ดี ปัญหาการแบ่งผลประโยชน์ ขาดองค์ความรู้ งบประมาณ การบริการ การจัดการ การแบ่งผลประโยชน์ การแปรรูป การตลาด ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว

1.2 ผลการประเมินตนเองด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	8	57.10
2) หญิง	6	42.90
รวม	14	100.00
2. อายุ		
1) 31-40 ปี	1	7.15
2) 41-50 ปี	5	35.70
3) 51-60 ปี	1	7.15
4) 60 ปี ขึ้นไป	7	50.00
อายุเฉลี่ย 55.86 ปี		
รวม	14	100.00
3. อาชีพหลัก		
1) เกษตรกร	4	28.60
2) ค้าขาย	2	14.20
3) รับราชการ	4	28.60
4) อื่น ๆ ได้แก่ ข้าราชการบำนาญ	4	28.60
รวม	14	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. การได้รับการฝึกอบรม		
1) 3 ครั้ง	2	14.25
2) 5 ครั้ง	7	50.00
3) 6 ครั้ง	1	7.15
4) ไม่ระบุ	4	28.60
รวม	14	100.00
5. การดูงานด้านการท่องเที่ยว		
1) 1 ครั้ง	1	7.15
2) 2 ครั้ง	1	7.15
3) 3 ครั้ง	5	35.65
4) 4 ครั้ง	3	21.35
5) 5 ครั้ง	1	7.15
6) 10 ครั้ง	1	7.15
7) ไม่ระบุ	2	14.25
รวม	14	100.00
6. การต้อนรับ/ให้บริการด้านการท่องเที่ยว		
ท่องเที่ยว	3	21.35
1) 2 ครั้ง	5	35.65
2) 3 ครั้ง	1	7.15
3) 10 ครั้ง	1	7.15
4) 100 ครั้ง	4	28.70
7) ไม่ระบุ		
เฉลี่ย 13.10 ครั้ง		
รวม	14	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. รายได้จากการให้บริการท่องเที่ยว		
1) 3,000 บาท	1	7.15
2) 17,000 บาท	1	7.15
3) 55,000 บาท	3	21.35
4) ไม่ระบุรายได้	9	64.25
รายได้เฉลี่ย 37,000 บาท		
รวม	14	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.10 รองลงมา เป็นเพศหญิง ร้อยละ 42.90 ผู้ประเมินมีอายุอยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 35.70 สุกท้ายคือช่วงอายุ 51-60 ปี และ 31-40 ปี ร้อยละ 7.15 อายุเฉลี่ยของผู้ประเมินคือ 55.86 ปี ผู้ประเมินประกอบอาชีพเกษตรกร รับราชการ และค้าขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.60 รองลงมาคือประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 14.25 ผู้ประเมิน ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 5 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.25 สุกท้ายคือได้รับการฝึกอบรม 6 ครั้ง ร้อยละ 7.15 ด้านการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว พบว่าผู้ประเมินเคยไปดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.65 รองลงมาคือ 4 ครั้ง ร้อยละ 21.35 ถัดมาคือ 1 ครั้ง 2 ครั้ง 5 ครั้ง 10 ครั้ง เท่ากัน ร้อยละ 7.15 ผู้ประเมินเคยให้การต้อนรับ ให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.65 รองลงมาคือ 2 ครั้ง ร้อยละ 21.35 ถัดมาคือ 10 ครั้ง และ มากกว่า 100 ครั้ง ร้อยละ 7.15 เท่ากัน ผู้ประเมินมีรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นจำนวน 55,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.35 รองลงมาคือมีรายได้ 3,000 บาท และ 17,000 บาท ร้อยละ 7.15 มีรายได้เฉลี่ย 37,000 บาท

ส่วนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
 ตาราง 2 ผลการประเมินตนเองด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ								
1.มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย	8(57.1)	5(35.7)	1(7.1)			4.50	0.650	มากที่สุด
2. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	6(42.9)	8(57.1)				4.43	0.514	มากที่สุด
3. มีความสวยงามทางธรรมชาติ	7(50)	5(35.7)	2(14.3)			4.36	0.745	มากที่สุด
4. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม	3(21.4)	9(64.3)	2(14.3)			4.07	0.616	มาก
5. มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน	2(14.3)	9(64.3)	2(14.3)	1(7.1)		3.86	0.770	มาก
6. สามารถใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ	1(7.1)	9(64.3)	4(28.6)			3.79	0.579	มาก
7. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	1(7.7)	6(46.2)	6(46.2)			3.62	0.650	มาก
8. มีตำนานเหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์	1(7.1)	7(50)	4(28.6)	2(14.3)		3.50	0.855	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น						ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มี/ไม่ได้ดำเนินการ			
ส่วนที่ 2 ด้านการเข้าถึง									
1. ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้	8(57.1)	4(28.6)	2(14.3)				4.43	0.756	มากที่สุด
2. สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม	6(42.9)	6(42.9)	2(14.3)				4.29	0.726	มากที่สุด
3. เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย	6(46.2)	5(38.5)	1(7.7)	1(7.7)			4.15	1.144	มาก
4. มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่แบบหมู่คณะ	3(23.1)	7(53.8)	2(15.4)	1(7.7)			3.92	0.862	มาก
5. มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทางป้ายชี้จุดนำชม	2(14.3)	7(50)	3(21.4)	1(7.1)		1(7.1)	3.50	1.286	มาก
6. การป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ	2(14.3)	5(35.7)	5(35.7)	1(7.1)	1(7.1)		3.36	1.277	ปานกลาง
ปัญหามลพิษ									

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ส่วนที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก								
1. มีสินค้าอุปโภคบริโภค	3(21.4)	8(57.1)	1(7.1)	1(7.1)	1(7.1)	3.79	1.122	มาก
2. มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องนั่งเล่น ศาลาพักผ่อน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ	2(15.4)	8(61.5)	1(7.7)	2(15.4)		3.77	0.927	มาก
3. มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้าประปาโทรศัพท์) ลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน	2(14.3)	7(50)	2(14.3)	1(7.1)	1(7.1)	3.62	1.121	มาก
4. สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่น การจัดการควบคุมระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่การจัดหน่วยปฐมพยาบาล	1(7.7)	8(61.5)	3(23.1)	1(7.7)		3.62	0.961	มาก
5. มีบริเวณอำนวยความสะดวกแก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถที่ว่างรถที่ซ่อมแซมบำรุงรักษา	1(7.7)	5(38.5)	5(38.5)	2(15.4)		3.38	0.870	ปานกลาง
6. มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสม	2(15.4)	7(53.8)	1(7.7)	1(7.7)	2(15.4)	3.31	1.653	ปานกลาง

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ส่วนที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)								
7. มีป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจ ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ	1(7.7)	6(46.2)	3(23.1)	2(15.4)	1(7.7)	3.31	1.109	ปานกลาง
8. มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	8(57.1)	4(28.6)	1(7.1)	1(7.1)	1(7.1)	3.29	1.139	ปานกลาง
ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการ								
1. มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า สล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล	3(23.1)	7(53.8)	3(23.1)			4.00	0.707	มาก
2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาล ประเพณี	3(21.4)	5(35.7)	4(28.6)	2(14.3)		3.64	1.008	มาก
3. มีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว	1(7.7)	7(53.8)	4(30.8)	1(7.7)		3.62	0.768	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ค่า SD	ค่าความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการ (ต่อ)								
4.ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จัดการการท่องเที่ยว	2(14.3)	6(42.9)	4(28.6)	1(7.1)	1(7.1)	3.50	1.092	มาก
5.มีการส่งเสริมสุขอนามัยแหล่งท่องเที่ยว เช่นปรับปรุงสุขา การจัดการขยะ และระบบ บำบัดน้ำเสีย	1(8.3)	3(25)	6(50)	2(16.7)		3.25	0.866	ปานกลาง
6.การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่	1(7.7)	6(46.2)	3(23.1)	2(15.4)	1(7.7)	3.31	1.109	ปานกลาง
7.มีการระเียบต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มาเยือนปฏิบัติตาม		6(46.2)	3(23.1)	4(30.8)		3.15	0.899	ปานกลาง
8.ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	1(7.7)	4(30.8)	4(30.8)	3(23.1)	1(7.7)	3.08	1.115	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินตนเองด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบการลำดับความสำคัญแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผลการศึกษาด้านสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย ($\bar{X} = 4.50$) ลำดับรองลงมา มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.43$) มีความสวยงามทางธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.36$) มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.07$) มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน ($\bar{X} = 3.86$) สามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{X} = 3.79$) มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.62$) และมีตำนานเหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาด้านการเข้าถึงของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ ($\bar{X} = 4.43$) ลำดับรองลงมา สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม ($\bar{X} = 4.29$) เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย ($\bar{X} = 4.15$) มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ ($\bar{X} = 3.92$) มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม ($\bar{X} = 3.50$) และการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ ปัญหามลพิษ ($\bar{X} = 3.36$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาวอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีสินค้าโอท็อปของฝาก และของที่ระลึก ($\bar{X} = 3.79$) ลำดับรองลงมา มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ ($\bar{X} = 3.77$) มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.62$) มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.62$) สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดการควบคุมระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่การจัดหน่วยปฐมพยาบาล ($\bar{X} = 3.62$) สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดการควบคุมระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่การจัดหน่วยปฐมพยาบาล ($\bar{X} = 3.62$) มีบริเวณที่

อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ ($\bar{X} = 3.38$) มีที่พักรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม (และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสม ($\bar{X} = 3.31$) มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่นำชม ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ ($\bar{X} = 3.31$) และมีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.29$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาด้านการจัดการ ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาวอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน อนุรักษ์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล ($\bar{X} = 4.00$) ลำดับรองลงมา มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี ค่าเฉลี่ย 3.64 มีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.62$) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.50$) มีการส่งเสริมสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่นปรับปรุงสุขา การจัดการขยะ และระบบบำบัดน้ำเสีย ($\bar{X} = 3.25$) การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.31$) มีกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มาเยือนปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.15$) และชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.08$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มาเยือนจำนวน 200 คน จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลสถิติทางสังคมศาสตร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแสดงสถิติด้วยค่าร้อยละ ด้วยค่าเฉลี่ย โดยมีการวิเคราะห์ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน จำนวน 200 คน จำแนกดังนี้
 ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	94	47.0
2) หญิง	106	53.0
รวม	200	100.00
2. อายุ		
1) อายุต่ำกว่า 20-30 ปี	94	47.5
2) อายุ 21-40 ปี	69	34.5
3) อายุ 41-60 ปี	16	8.0
4) มากกว่า 60 ปี	21	10.5
รวม	200	100.00
3. ระดับการศึกษา		
1) ประถมศึกษา	18	9.0
2) มัธยมศึกษา/ปวช.	90	45.0
3) อนุปริญญา/ปวส.	7	3.5
4) ปริญญาตรี	83	41.5
5) ปริญญาโท/เอก	2	1.0
รวม	200	100.00
4. สถานภาพ		
1) โสด	179	89.5
2) สมรส	19	9.5
3) หย่าร้าง	2	1.0
รวม	200	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5. อาชีพ		
1) นักเรียน/นักศึกษา	165	82.5
2) รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	6	3.0
3) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	14	7.0
4) พนักงานบริษัทเอกชน	6	3.0
5) เกษตรกร	3	1.5
6) รับจ้างอิสระ	3	1.5
7) อื่นๆ (แม่บ้าน)	3	1.5
รวม	200	100.00
6. รายได้ต่อเดือน		
1) 0	175	87.5
2) 600	1	0.5
3) 1,000	1	0.5
4) 5,000	3	1.5
5) 6,000	1	0.5
6) 8,000	1	0.5
7) 9,000	3	1.5
8) 10,200	1	0.5
9) 12,000	1	0.5
10) 15,000	2	1.0
11) 20,000	3	1.5
12) 25,000	1	0.5
13) 30,000	4	2.0
14) 50,000	2	1.0
15) 60,000	1	0.5
รวม	200	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
7. ภูมิลำเนา		
ไม้ระบู่	17	8.5
กรุงเทพมหานคร	22	11.0
ขอนแก่น	1	0.5
ชลบุรี	1	0.5
เชียงราย	16	8.0
เชียงใหม่	6	3.0
ตาก	10	5.0
นครปฐม	88	44.0
นครราชสีมา	1	0.5
นครสวรรค์	1	0.5
พะเยา	22	11.0
พิษณุโลก	1	0.5
แพร่	2	1.0
ระยอง	2	1.0
ลำปาง	2	1.0
ลำพูน	4	2.0
สงขลา	1	0.5
สมุทรปราการ	1	0.5
สุรินทร์	1	0.5
อุดร	1	0.5
รวม	200	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0, อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 21-40 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 และมากกว่า 60 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5, การศึกษา

มัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาปริญญาตรี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 และประถมศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0, สถานภาพโสด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 89.5 รองลงมาสมรส จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และอื่น ๆ (หย่าร้าง) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0, อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 รองลงมาอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจและพนักงานบริษัทเอกชนมีจำนวนที่เท่ากัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0, รายได้ต่อเดือนไม่ระบุ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมา 30,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 และ 5,000 9,000 และ 20,000 มีจำนวนที่เท่ากัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5, ภูมิภาคเจ้าหน้าจังหวัดนครปฐม จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาจังหวัดกรุงเทพฯและพะเยา มีจำนวนที่เท่ากัน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และไม่ระบุ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 200 คน จำแนกดังนี้

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาเยือนชุมชนห้วยทรายขาว		
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	200	100.0
รวม	200	100.0
ลักษณะของการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยว		
เดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง	197	98.5
ใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว	1	0.5
มาศึกษาดูงานกับหน่วยงาน/องค์กร	2	1.0
รวม	200	100.0
ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยว		
เดินทางมาท่องเที่ยวเอง	200	100.0
รวม	200	100.0
ช่วงเวลาที่มาท่องเที่ยว		
วันธรรมดา จันทร์ – ศุกร์	8	4.0
วันหยุดราชการ เสาร์ – อาทิตย์	13	6.5

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่มาท่องเที่ยว (ต่อ)		
วันหยุดนักขัตฤกษ์	9	4.5
ช่วงปิดภาคเรียน	155	77.5
ช่วงเวลาพักร้อน	14	7.0
อื่น ๆ (มาเป็นประจำทุกวัน)	1	0.5
รวม	200	100.0
ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว		
เดินทางมาคนเดียว	125	62.5
เพื่อน	9	4.5
แฟน	4	2.0
ครอบครัว/ญาติ	62	31.0
รวม	200	100.0
พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาจังหวัดเชียงราย		
รถยนต์ส่วนบุคคล	187	93.5
รถโดยสารประจำทาง	5	2.5
รถไฟ	5	2.5
เครื่องบิน	2	1.0
รถนำเที่ยว	1	0.5
รวม	200	100.0
ลักษณะของที่พัก		
บ้านญาติ	172	86.0
โฮมสเตย์	10	5.0
โรงแรม	1	0.5
อพาร์ทเมนท์	3	1.5
บ้านพักหน่วยงานราชการ	4	2.0

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะของที่พัก		
รีสอร์ท	6	3.0
บ้านพักในเขตอุทยานแห่งชาติ	2	1.0
อื่น ๆ (บ้านตนเอง)	2	1.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือนชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0, ลักษณะของการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 98.5 รองลงมามาศึกษาดูงานกับหน่วยงาน/องค์กร จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5, ลักษณะของการเดินทางมาเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเอง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0, ช่วงเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ช่วงปิดภาคเรียน จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมาช่วงเวลาพักร้อน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และเสาร์ อาทิตย์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5, ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเดินทางเดินทางมาคนเดียว จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาเดินทางมากับครอบครัว/ญาติ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และเดินทางมากับเพื่อน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5, พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมายังจังหวัดเชียงรายรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 187 คิดเป็นร้อยละ 93.5 รองลงมาารถโดยสารประจำทางและรถไฟ มีจำนวนที่เท่ากัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และเดินทางมาโดยเครื่องบิน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0, พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาวรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 96.5 รองลงมาารถโดยสารประจำทาง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และรถเช่า จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0, ลักษณะของที่พักบ้านญาติ จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 86.0 รองลงมาพักโฮมสเตย์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และพักรีสอร์ท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ดังนี้

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สิ่งที่จูงใจที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนห้วยทรายขาว		
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ/ประเพณี/		
ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต	181	
การเข้าถึงง่ายสะดวก ปลอดภัย	33	
มีสิ่งอำนวยความสะดวกคอยบริการอย่างดี	3	
ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น	8	
อื่น ๆ (สินค้ามีราคาถูก)	1	
แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาว		
หนังสือ/วารสาร	122	
สื่อวิทยุ	1	
รายการโทรทัศน์	11	
อินเทอร์เน็ต	41	
คำบอกเล่า	45	
อื่น ๆ (ทางผ่าน)	3	

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเยือนชุมชนห้วยทรายขาวโดยมีสิ่งจูงใจที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งชุมชนห้วยทรายขาวเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ/ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ถูกเลือกจำนวน 181 คน รองลงมามีการเข้าถึงง่ายสะดวก ปลอดภัย ถูกเลือกจำนวน 33 คน และมีความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น ถูกเลือกจำนวน 8 คน, การทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาวทางหนังสือ/วารสาร ถูกเลือกจำนวน 122 คน รองลงมา คำบอกเล่า ถูกเลือกจำนวน 45 คน และอินเทอร์เน็ต ถูกเลือกจำนวน 41 คน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งดึงดูดใจ

ข้อ	การท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D	
1	มีความสุขทางธรรมชาติ	4.65	0.70	มากที่สุด
2	มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม	4.62	0.74	มากที่สุด
3	มีตำนาน เหตุการณ์ที่น่าสนใจ หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์	4.60	0.76	มากที่สุด
4	มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต	4.62	0.72	มากที่สุด
5	มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย	4.63	0.73	มากที่สุด
6	มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	4.60	0.75	มากที่สุด
7	มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.56	0.79	มากที่สุด
8	สามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	4.60	0.73	มากที่สุด
รวม		4.61	0.74	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีความสุขทางธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคืออากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และมีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม, มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของ
 นักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว
 อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการเข้าถึง

ข้อ	การท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D	
1	ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้	4.52	0.81	มากที่สุด
2	สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม	4.51	0.76	มากที่สุด
3	เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย	4.52	0.76	มากที่สุด
4	มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม	4.48	0.86	มาก
5	มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มา แบบหมู่คณะ	4.46	0.86	มาก
6	การป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ ปัญหามลพิษ	4.44	0.89	มาก
รวม		4.49	0.82	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน
 ห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในด้านการเข้าถึง อยู่ในระดับมาก
 ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือยานพาหนะทุกชนิดเดินทาง
 เข้าถึงได้, เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา
 สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) และมีป้ายสัญลักษณ์
 เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของ
 นักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว
 อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อ	การท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D	
1	มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่ง พัก ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว ฯลฯ	4.48	0.85	มาก
2	มีสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก	4.40	0.87	มาก
3	มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสม	4.41	0.86	มาก
4	มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลาน กิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ	4.44	0.84	มาก
5	สถานที่ที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดการ ควบคุมระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ การจัดหน่วย ปฐมพยาบาล	4.41	0.85	มาก
6	มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่ นำชม ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือน อันตราย ฯลฯ	4.42	0.85	มาก
7	มีบริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ	4.37	0.85	มาก
8	มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	4.45	0.82	มาก
รวม		4.42	0.85	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน
 ห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่
 ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณารายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีร้านค้า ร้านอาหาร
 ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$)
 รองลงมา มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ
 เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และมีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่ง
 ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของ
 นักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว
 อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ด้านการจัดการ

ข้อ	การท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D	
1	มีกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มาเยือน ปฏิบัติตาม	4.43	0.79	มาก
2	มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี	4.47	0.76	มาก
3	ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการ ท่องเที่ยว	4.45	0.79	มาก
4	การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่	4.37	0.85	มาก
5	ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	4.36	0.86	มาก
6	มีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว	4.42	0.83	มาก
7	มีการส่งเสริมสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขา การจัดการขยะ และระบบบำบัดน้ำเสีย	4.42	0.82	มาก
8	มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่	4.44	0.80	มาก
รวม		4.42	0.81	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วย
 ทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
 4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาล
 ประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการ
 ท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และมีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่
 เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมาก
 ($\bar{X} = 4.44$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ข้อ	การท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D	
1	ด้านสิ่งดึงดูดใจ	4.61	0.74	มากที่สุด
2	ด้านการเข้าถึง	4.49	0.82	มาก
3	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.42	0.85	มาก
4	ด้านการจัดการ	4.42	0.81	มาก
รวม		4.49	0.81	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงสามอันดับแรก คือด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาด้านการเข้าถึง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น นำชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรมีของที่ระลึก OTOP ของท้องถิ่น ของฝาก มาจำหน่ายโดยชาวบ้านร่วมกันจำหน่าย มีการจัดการแสดงขายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น 1 ครั้ง/เดือน
2. การบริการอาหาร สาธารณูปโภคทุกอย่างดีมาก
3. บริเวณในการจอดรถน้อยเกินไป
4. ควรปรับปรุงเรื่องขยะริมทางและต้นไม้ต้นหญ้าที่ดูแล้วยังไม่สวยงาม
5. อากาศดี มีการร่วมวัฒนธรรมค่อนข้างดี มีความประทับใจ
6. ผู้คนเป็นมิตรในการขายสินค้าและบริการที่ดี
7. ควรรักษาระดับไว้ และพัฒนาต่อยอดไปเรื่อย ๆ เพื่อเชียงรายจะได้เป็นเมืองน่าอยู่
8. ควรระวังเรื่องของวัยรุ่นท้องถิ่นรบกวนนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

การศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้นำผล บริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ในวัตถุประสงค์ที่ 1 และผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ในวัตถุประสงค์ที่ 2 นำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กับผู้นำชุมชน องค์กรภาครัฐและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 14 คน (รายละเอียดนำเสนอในภาคผนวก) โดยนำมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งสรุปได้ดังนี้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในภาพรวมจากการสัมภาษณ์และการระดมสมอง สรุปได้ว่า ชุมชนต้องมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาจับบทบาทใน อนาคต. สื่อสารข้อมูลของชุมชนให้เกิดความรู้ เข้าใจความต้องการของชุมชนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณต่อไป ให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด มีการอบรมในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ อยากรให้ภาครัฐและเอกชนเข้ามาอบรมและให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว และมีงบประมาณสนับสนุนให้กับชุมชน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีองค์ประกอบในการพัฒนา การท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ดังต่อไปนี้

1. Attraction ด้านสิ่งดึงดูดใจ
2. Accessibility ด้านการเข้าถึง
3. Amenities ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
4. Management ด้านการจัดการ

จากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กับผู้นำชุมชน องค์กรภาครัฐและปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 14 คน ได้แสดงความคิดเห็นและให้ความสำคัญแต่ละด้านในฐานะเป็นแผนพัฒนา ดังนี้

แผนงานที่เรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. แผนงานด้านการจัดการ 2. แผนงานด้านการเข้าถึง 3 แผนงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4. แผนงานด้านด้านสิ่งดึงดูดใจ

ตาราง 11 เปรียบเทียบสภาพทางการท่องเที่ยวเพื่ออภัยทางพัฒนาชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลจากชุมชน	ข้อมูลจากผู้มาเยือน	แนวทางหรือแผนงานด้านการพัฒนา	เรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน
<p>ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ใน</p> <p>ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.01 คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย ค่าเฉลี่ย 4.61 คือ 2. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.63 3. มีความสวยงามทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 4.60 4. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.65 5. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.62 	<p>ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีความพึงพอใจอยู่ใน</p> <p>ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.63 2. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.60 3. มีความสวยงามทางธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.65 4. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.62 5. มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.62 	<p>แผนงานด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน 2. จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3. โครงการฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ 	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>
<p>ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ใน</p> <p>ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.01 คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย ค่าเฉลี่ย 4.50 2. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.43 3. มีความสวยงามทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 4.36 4. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.07 5. มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.86 	<p>ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีความพึงพอใจอยู่ใน</p> <p>ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.01 คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.50 2. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.43 3. มีความสวยงามทางธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 4.36 4. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.07 5. มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.86 	<p>แผนงานด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน 2. จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3. โครงการฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ 	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลจากชุมชน	ข้อมูลจากผู้มาเยือน	แนวทางหรือแผนงานด้านการพัฒนา	เรียงลำดับความสำคัญเร่งด่วน
6. สามารถใช้เงินสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ค่าเฉลี่ย 3.79	6. สามารถใช้เงินสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.60	4. อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม	4
7. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ค่าเฉลี่ย 3.62	7. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.56	5. จัดลานวัฒนธรรมชาวลง (อาจจัดทุก ๆ ต้นเดือนของปี)	5
8. มีตำนานเหตุการณ์ที่น่าสนใจ หรือมีคุณศัพท์หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50	8. มีตำนาน เหตุการณ์ที่น่าสนใจ หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.60		
ส่วนที่ 2 ด้านการเข้าถึงอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.94 คือ	ส่วนที่ 2 ด้านการเข้าถึงมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.49 คือ	แผนงานด้านการพัฒนาการเข้าถึง	
1. ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ ค่าเฉลี่ย 4.43	1. ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้, อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52	1. จัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยว	1
2. สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.29	2. สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51		
3. เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย ค่าเฉลี่ย 4.15	3. , เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52	2. โครงการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ	2

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลจากชุมชน	ข้อมูลจากผู้มาเยือน	แนวทางหรือแผนงานด้านการพัฒนา	เรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน
2. มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ สาธารณะ ศาลที่นั่งพัก ศูนย์ บริการ นักท่องเที่ยว ฯลฯ ค่าเฉลี่ย 3.77	2. มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลา ที่นั่งพัก ศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว ฯลฯ อยู่ใน รัศมีมาก ค่าเฉลี่ย 4.48	2. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก	2
3.มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้า/ประปา/ โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ ห�่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน ฯลฯ ค่าเฉลี่ย 3.62	3. มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มี ลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.44	3. โครงการฝึกอบรมเรื่องการ บริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์	3
4. สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดควบคุมระบบ สื่อบริการเจ้าหน้าที่การจัดหน่วยปฐม พยาบาล ค่าเฉลี่ย 3.62	4. มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดควบคุม ระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ การจัดหน่วยปฐม พยาบาลอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.41	4. จัดบริเวณขายสินค้า ของ ผัก ของที่ระลึก OTOP	4
5. มีบริเวณที่อำนวยความสะดวก ให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่จอดรถที่ซ่อมแซม ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ ค่าเฉลี่ย 3.38	5. มีบริเวณที่อำนวยความสะดวก ให้แก่ ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซม บำรุงรักษาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.375	5. จัดตั้งศูนย์บริการ นักท่องเที่ยว	5

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลจากชุมชน	ข้อมูลจากผู้มาเยือน	แนวทางหรือแผนงานด้านการพัฒนา	เรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน
6. มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ ราคาเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.31	6. มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสมและสถานที่อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.41		
7. มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงแผนที่แสดงจุดที่นำชม ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือน ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ ค่าเฉลี่ย 3.31	7. มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่นำชม ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.42		
8. มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.29	8. มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.45		
ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการ อยู่ใน ระดับมาก คือ	ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.42 คือ	แผนงานด้านการจัดการ	1. ศึกษาความเป็นไปได้ในการ
1. มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีเยี่ยม เช่นไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์พลังงานทดแทน รณรงค์ลดขยะ นำสิ่งของมาใช้ใหม่	1. มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีเยี่ยม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์พลังงานทดแทน รณรงค์ลดขยะ นำสิ่งของมาใช้ใหม่		พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด
สิ่งของมารีไซเคิล ค่าเฉลี่ย 4.00	ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.44		

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลจากชุมชน	ข้อมูลจากผู้มาเยือน	แนวทางหรือแผนงานด้านการพัฒนา	เรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน
<p>2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี ค่าเฉลี่ย 3.64</p> <p>3. มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.62</p> <p>4. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย</p>	<p>2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.47</p> <p>3. มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.42</p> <p>4. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.45</p> <p>5. มีการส่งเสริมสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขภาพ การจัดการขยะ และระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.42</p> <p>6. มีการรวมแลกเปลี่ยนระหว่างนักท่องเที่ยว และระบบบำบัดน้ำเสีย</p>	<p>2. การของบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจาก อบต. และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน</p> <p>3. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT</p> <p>4. โครงการ การกำหนดเงื่อนไขการกระจายรายได้และค่าใช้จ่ายจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p> <p>5. โครงการศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว</p>	<p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>
<p>6. การรวมแลกเปลี่ยนประสพการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 3.31</p>	<p>นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.43</p>	<p>5. โครงการศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว</p>	<p>5</p>

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลจากชุมชน	ข้อมูลจากผู้มาเยือน	แนวทางหรือแผนงานด้านการพัฒนา	เรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน
7. มีกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มาเยือนปฏิบัติตาม ค่าเฉลี่ย 3.15	8. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.36	6. โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	6
8. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว 3.08		7. สร้างจุดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว	7
		8. ขยาย Package Tour รูปแบบโฮมสเตย์	8
		9. จัดอบรมความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว	9
		10. จัดอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น	10
		11. จัดทำโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero waste)	11
		12. จัดงานเทศกาลประจำปีช่วยทราขาย	12

จากตารางที่ 11 เปรียบเทียบสภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สรุปแผนงานแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน ได้ดังต่อไปนี้

แผนงานด้านการจัดการ

1. ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด
  2. การของบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจาก อบต.และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
  3. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT
  4. โครงการ การกำหนดเงื่อนไขการกระจายรายได้และค่าใช้จ่ายจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
  5. โครงการศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว
  6. โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
  7. สร้างจุดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว
  8. ขาย Package Tour รูปแบบโฮมสเตย์
  9. จัดทำโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero waste)
  10. จัดอบรมความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว
  11. จัดอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เช่น การแปรรูปอาหาร ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
- บัญชีครัวเรือน
- 12 จัดงานเทศกาลประจำปีห้วยทรายขาว

แผนงานด้านการพัฒนาการเข้าถึง

1. จัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยว
2. โครงการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
3. อบรมการทำสื่อออนไลน์ เว็บไซต์
4. โครงการจัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
5. จัดทำข้อมูลเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

แผนงานด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาด

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
2. โครงการปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมความสะอาด
3. โครงการฝึกอบรมเรื่องการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์
4. จัดบริเวณขายสินค้า ของฝาก ของที่ระลึก OTOP
5. จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

แผนงานด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
2. จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวจักรยาน
3. โครงการฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ
4. อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. จัดลานวัฒนธรรมชาวหลวง (อาจจัดทุก ๆ ต้นเดือนของปี)

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

สรุปผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลการศึกษาระบบบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า

1. **ในบริบทของชุมชน** อพยพมาจากอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีเชื้อสายชาวลาว มาจากสิบสองปันนา ประเทศจีน เดินทางมาถึงยังบ้านห้วยทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่าเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จึงได้ก่อสร้างหมู่บ้านโดยใช้ชื่อว่า “บ้านห้วยทรายขาว” มีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลายประกอบด้วย ทิวเขา ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ ลำธาร มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว น้ำตกห้วยทรายขาว และวัดห้วยทรายขาว สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำเกษตร ชีวิตความเป็นอยู่แบบเครือญาติ มีวิถีชีวิตและยึดถือประเพณี

ดั้งเดิม มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนา มีหลักความเชื่อตามหลักของชาวลวง เคารพนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ ผีसाงเทวดา และความเชื่อของศาสนาพราหมณ์เช่น ประเพณีสืบชะตา แห้ไม้ก้ำ คำหัวเจ้าพ่อน้ำตกห้วยทรายขาว มีพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อน้ำตกทุกปีช่วงเทศกาลสงกรานต์ และมีการสืบชะตาทุกวันอาทิตย์ที่วัดห้วยทรายขาว มีการจัดตั้งกลุ่มของชุมชน เช่น กลุ่มจักสาน ดนตรีพื้นเมือง กลุ่มทอผ้า ผ้าปัก ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กสิกรรม เลี้ยงสัตว์ แกะสลัก สานเครื่องมือจับปลา ปลูกผักไร้สารพิษ อาหารตามฤดูกาล ไม้กวาดทางมะพร้าว/ไม้กวาดดอกหญ้า

2. การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน จากการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวพบว่า มีดำเนินการโดยชุมชน มีกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่มแกะสลัก กลุ่มจักสาน กลุ่มพัฒนาสตรีเย็บปักผ้า รองเท้า กระเป๋า ของฝากของที่ระลึก เสื้อผ้า กลุ่มดนตรีไทยพื้นเมือง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม รับผิดชอบแบ่งงานกัน ทำให้ความร่วมมือทุกอย่าง แปรรูปผลิตภัณฑ์ขายในกลุ่ม หัก 5% ของรายได้ มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอื่น ทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัด มีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พาณิชย์จังหวัด เกษตรจังหวัด และพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องของการขาดประสานงานที่ดี การบริหารจัดการยังไม่ดี ปัญหาการแบ่งผลประโยชน์ ขาดองค์ความรู้ งบประมาณ การบริการ การแปรรูป การตลาด และไม่มีงบประมาณในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว

3. ผลการประเมินตนเองด้านศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.10 มีอายุอยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อายุเฉลี่ยของผู้ประเมินคือ 55.86 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร รับราชการ และอื่น ๆ ได้แก่ ข้าราชการบำนาญ มีจำนวนเท่ากันอาชีพละ 4 คน แต่ละอาชีพคิดเป็นร้อยละ 28.60 ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 5 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50 เคยไปดูงานด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.65 เคยให้การต้อนรับ ให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.65 มีรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 55,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.35 มีรายได้เฉลี่ย 37,000 บาท

3.2 ผลการประเมินตนเองด้านการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

จากผลการประเมินตนเองด้านการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนทั้ง 4 ด้านภาพรวมมีการจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) พบการเรียงลำดับความสำคัญแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.50 ลำดับรองลงมา มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.43 และมีความสวยงามทางธรรมชาติ ($\bar{x} = 4.36$)

3.2.2 ด้านการเข้าถึง พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ ($\bar{x} = 4.43$) ลำดับรองลงมา สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม ($\bar{x} = 4.29$) และเส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.15$)

3.2.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก ($\bar{x} = 3.79$) ลำดับรองลงมา มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ ($\bar{x} = 3.77$) และมีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรมสวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้สะพาน ฯลฯ ($\bar{x} = 3.62$)

3.2.4 ด้านการจัดการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.44$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล ($\bar{x} = 4.00$) ลำดับรองลงมา มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี ($\bar{x} = 3.64$) และมีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.62$)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการด้านบริการการท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

1. **ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 การศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 สถานภาพโสด จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 89.5 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 รายได้ต่อเดือนไม่ระบุ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ภูมิลำเนาจังหวัดนครปฐม จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0

2. **ข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว** พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาเยือนชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน เดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองและมาคนเดียว ช่วงเวลาในการเดินทางช่วงปิดภาคเรียน มาโดยรถยนต์ส่วนบุคคล และพักที่บ้านญาติ และพบว่าสิ่งที่จูงใจที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนห้วยทรายขาว คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ/ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และเข้าถึงง่ายสะดวก ปลอดภัย โดยทราบข้อมูลจากหนังสือ/วารสารและคำบอกเล่า

3. **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย** พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X} = 4.37$) โดยเรียงลำดับความพึงพอใจจากด้านที่มากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีความสวยงามทางธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} =$ รองลงมาคืออากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) และมีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม, มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$)

3.2 ด้านการเข้าถึง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้, เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาสภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และมีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$)

3.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพักผ่อน บริการ นักท่องเที่ยว ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/

ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) และมีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$)

3.4 ด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงสามอันดับแรก คือมีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมาชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$) และมีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$)

4. ข้อเสนอแนะของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าผู้มาเยือนมีข้อเสนอแนะให้มีคอกเทศกักท้องถื่นนำชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรมีของฝาก ของที่ระลึก OTOP ของท้องถื่น มาจำหน่ายโดยมีจุดศูนย์กลางง่ายและสะดวกในการหาซื้อ ควรจัดการแสดงขายสินค้าภูมิปัญญาท้องถื่น 1 ครั้ง/เดือน การบริการอาหารและสาธารณูปโภคทุกอย่างดีมากแต่ บริเวณลานจอดรถน้อยเกินไป ควรปรับปรุงเรื่องขยะริมทางและต้นไม้ต้นหญ้าที่ดูแลไม่สวยงามอากาศดี มีการร่วมวัฒนธรรมค่อนข้างดี มีความประทับใจ ผู้คนเป็นมิตรในการขายสินค้าและบริการที่ดี ควรรักษาระดับไว้ และควรพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อชุมชนและจังหวัดเชียงรายจะได้เป็นเมืองน่าอยู่ และควรระวังเรื่องของวัยรุ่นท้องถื่นรบกวนนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (focus group) กับผู้นำชุมชน องค์กรภาครัฐและปราชญ์ชุมชน จำนวน 14 คน ได้แสดงความคิดเห็นและให้ความสำคัญแต่ละด้านในฐานะเป็นแผนพัฒนา สรุปแผนงานประกอบด้วยแนวทาง/โครงการ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนี้ ลำดับที่ 1) แผนงานด้านการจัดการ ลำดับที่ 2) แผนงานด้านการเข้าถึง ลำดับที่ 3) แผนงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และลำดับที่ 4. แผนงานด้านสิ่งดึงดูดใจ

1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการ

ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เสนอของบประมาณสนับสนุนความร่วมมือจาก

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนศึกษาและวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน CBT ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการกระจายรายได้และค่าใช้จ่ายจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ควรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อนำชมสถานที่ต่าง ๆ ควรสร้างจุดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวจัดทำโปรแกรมทัวร์ขายแบบเหมาจ่าย (Package Tour) พร้อมทั้งพักประเภทโฮมสเตย์ ควรจัดอบรมความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้กับแกนนำในชุมชน ส่งเสริมการแปรรูปอาหาร และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองและของที่ระลึก รณรงค์การจัดการขยะ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดงานเทศกาลประจำปีห้วยทรายขาว

1.2 ด้านการเข้าถึง

ควรจัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยวประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ควรจัดอบรมการทำสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ โฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ควรทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน ปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ควรเร่งศึกษาดูงานและการจัดตั้งบริการมาตรฐานโฮมสเตย์ ควรจัดหาบริเวณขายสินค้า ของฝากของที่ระลึก OTOP ของชุมชนและควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

1.4 ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ

ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวจักรยาน โครงการฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้า และการให้บริการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม จัดลานวัฒนธรรมชาวลวง (อาจจัดทุก ๆ ต้นเดือนของปี)

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

จากผลการศึกษาการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว องค์ประกอบ 4 ด้านของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่าโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) อภิปรายได้ว่า ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้

บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากความตั้งใจจริง ของหน่วยงานระดับท้องถิ่น และผู้นำในชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อต้องการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้คนในชุมชน สอดคล้องกับ พจนา สนวนศรี (2546) ได้กล่าวถึง ชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รสสุคนธ์ ประดิษฐ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขา คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อบท. ได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมงานเทศกาลประเพณีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น มีการบริการข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่เพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีการจัดการมากที่สุดในระดับมาก ชุมชนมีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว มีความสวยงามทางธรรมชาติ มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน สามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีตำนานเหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ตามลำดับสอดคล้องกับแนวคิด อิศริยา เลหาดีรานนท์ (2552) ได้กล่าวว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)” หรือ “ทรัพยากรนันทนาการ (Recreation Resource)” หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึง อารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น เป็นสิ่งที่น่าสนใจหรือเป็นประโยชน์ รวมถึงมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว สามารถดึงดูดใจหรือจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน

2. ด้านการเข้าถึง มีการจัดการอยู่ในระดับมาก มียานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม มีการรองรับปัญหาที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น หากที่จอดรถไม่เพียงพอและปัญหามลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด ชูลิทธิ ชูชาติ (2548) ได้กล่าวถึง การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง พาหนะในการเดินทาง สถานี และผู้ประกอบการ โดยการขนส่งนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนหรือสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่าลำเลียง และ

สอดคล้องกับงานวิจัย สุทธิ เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้ชุมชนคลองโคกนอเปลี่ยนแปลงไปมีความเจริญมากขึ้น มีการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบอีกทั้งยังมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน เช่น ทำถนนใหม่ ทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดการอยู่ในระดับมาก มีสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์)มีลานกิจกรรม สวน หย่อม ม้านั่ง โต๊ะเก้าอี้สะพาน ฯลฯ สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดการควบคุมระบบ สื่อ สารกับเจ้าหน้าที่การจัดการหน่วยปฐมพยาบาล มีบริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสม มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่น่าสนใจ ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของมธุรา สนวนศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสะดวกในการเดินทาง

4. ด้านการจัดการ มีการจัดการอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล สอดคล้องกับแนวคิด พจนา สนวนศรี (2546) ได้กล่าวว่า คนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยพงศ์พิพัฒน์ เครืองพนัด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีพอเพียงเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ปัจจัยสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนแพมบกคือมีต้นทุนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการจัดการ การท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ

รวมถึงชุมชนตั้งอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระบบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

พบว่า ความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) อภิปรายได้ว่า ชุมชนห้วยทรายขาวมีความเป็นกันเองต่อผู้มาเยือน สถานที่ท่องเที่ยวมีอากาศดี มีความสวยงามทางธรรมชาติ มีศิลปะและวัฒนธรรม มีการจัดเทศกาลงานประเพณีในชุมชน เช่น พิธีสืบชะตาทุกวันอาทิตย์ ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตโดยการสนับสนุนของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวที่สนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวทุกชนิดสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้ สะดวกปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าโดยเฉพาะสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549, หน้า 10) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ชักจูงใ้มน้าวใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชน มีอยู่ 3 ประการ หรือ 3As ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เป็นสิ่งที่เห็นแล้วเกิดความประทับใจ เช่น ทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ สดชื่น คุณค่าทางวัฒนธรรม วัดหรือศาสนสถาน วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ เส้นทางที่จะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวดเร็วและปลอดภัย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ เป็นต้น และสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พัก ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหาร เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ พบว่าการเข้าไปมีบทบาทของอปท. ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) อภิปรายได้ว่า ผู้มาเยือนมีความประทับใจในวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากมีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน

คือพิธีสืบชะตา ที่มีการจัดทำทุกวันอาทิตย์ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อนห้วยทรายขาว น้ำตกห้วยทรายขาว และวัดห้วยทรายขาว มีศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนข้าวอินทรีย์สรรพลึงเชียงราย พิพิธภัณฑสถานโบราณ และมีผ้าฝ้ายทอมือลายก่านคอคควาย (ลายผ้าซิ่น) ที่เป็นเอกลักษณ์ชุมชน สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) ได้กล่าวว่า สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มธูรา สวนศรี (2559) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้อัตลักษณ์ที่มีต่อชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านวิถีชีวิต คือ มีอาชีพดั้งเดิมทำสวนเกษตรผสมผสาน ด้านวัฒนธรรมประเพณี คือ การมีอัญญาศัยไมตรีและแสดงออกซึ่งไมตรีจิตต่อนักท่องเที่ยว และด้านการจัดการท่องเที่ยว คือ การมีเส้นทางจักรยานชมวิถีชีวิตชุมชน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความปลอดภัยและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อชุมชน ด้านจัดการสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกมีความสะดวกในการเดินทางด้านการให้บริการร้านค้าและสินค้ามีการให้บริการที่ดี สภาพอ่อนนุ่ม และมีอัญญาศัยที่ดี

2. ด้านการเข้าถึง อยู่ในระดับมาก มียานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้ เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม มีการรองรับปัญหาที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น หากที่จอดรถไม่เพียงพอและปัญหามลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2548) ได้กล่าวถึง การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง พาหนะในการเดินทาง สถานี และผู้ประกอบการ โดยการขนส่งนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนหรือสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่อลำเลียง และสอดคล้องกับงานวิจัย สุทธิ เสริฐศรี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมืองจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทำให้อำเภอเมืองเปลี่ยนแปลงไปมีความเจริญมากขึ้น มีการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบอีกทั้งยังมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน เช่น ทำถนนใหม่ ทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) อภิปรายได้ว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเองช่วงปิดภาคเรียน มาโดยรถยนต์ส่วนบุคคล

บุคคล ซึ่งอาจเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ เช่น บริเวณที่จอดรถ อาหาร และ เครื่องดื่ม เนื่องจากชุมชนมีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเอง การจัดการขยะริมทางและ ต้นไม้ที่ยังขาดการดูแล รวมถึงระบบความปลอดภัย การจัดการควบคุมระบบสื่อสารของ เจ้าหน้าที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และขาดผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549, หน้า 10) ได้กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำใน โอกาสหน้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ มาลี (2555) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการ แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลแม่ ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรมี ระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงเรื่องความสะดวก และการบริการนักท่องเที่ยวความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วย ทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

4. ด้านการจัดการ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิด พจนา สอนศรี (2546) ได้กล่าวว่า คนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่อง การพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คน กับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น และ สอดคล้องกับงานวิจัย พงศ์พิพัฒน์ เครื่องพนัด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีพอเพียงเพื่อจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย โดยเรียงตามลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนี้

1. ด้านการจัดการ ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและ สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เสนอของบประมาณสนับสนุนความ ร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนศึกษาและวางแผนการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน CBT ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการกระจายรายได้และค่าใช้จ่ายจากการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยว ควรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อนำชม สถานที่ต่าง ๆ ควรสร้างจุดให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวจัดทำ โปรแกรมทัวร์ขายแบบเหมาจ่าย (Package Tour) พร้อมทั้งพักประเภทโฮมสเตย์ ควรจัดอบรม

ความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวให้กับแก่นนำในชุมชน ส่งเสริมการแปรรูปอาหาร และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองและของที่ระลึก รณรงค์การจัดการขยะ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล จัดงานเทศกาลประจำปีห้วยทรายขาว

2. ด้านการเข้าถึง ควรจัดทำป้ายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามถนนทางเข้าและในแหล่งท่องเที่ยว ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ควรจัดอบรมการทำสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ โฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ควรทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการท่องเที่ยวของชุมชน ปรับภูมิทัศน์และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ควรเร่งศึกษาดูงานและการจัดตั้งบริการมาตรฐานโฮมสเตย์ ควรจัดหาบริเวณขายสินค้า ของฝาก ของที่ระลึก OTOP ของชุมชนและควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

4. ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จัดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวจักรยาน โครงการฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน พัฒนาคุณภาพสินค้าและการให้บริการ อนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม จัดลานวัฒนธรรมชาวลวง (อาจจัดทุก ๆ ต้นเดือนของปี)

ผลการสรุป พบว่าด้านการจัดการเป็นด้านที่ควรพัฒนาเร่งด่วนเป็นอันดับแรก และมีแผนงานหรือโครงการที่เรียงตามลำดับการเร่งด่วน สามอันดับแรก คือ 1) ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด 2) ของบประมาณสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 3) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามลำดับ การดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวชุมชนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนด้านการจัดการเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2559) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ พบว่า การเข้าไปมีบทบาทของ อบท. ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนงบประมาณ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสร้างตลาดสินค้าชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลการวิจัยพบว่า เดิมผู้วิจัยใช้องค์ประกอบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนห้วยทรายขาวจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 3As

และ 1 M ซึ่ง M (Management) หมายถึง การจัดการ ใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน ควรเปลี่ยนมาใช้คำว่า Administration หมายถึง การบริหาร ใช้กับการบริหารราชการ. Harold koontz (1972) กล่าวว่า การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงเห็นควร ใช้องค์ประกอบ 4As ได้แก่ 1) Attraction ด้านสิ่งดึงดูดใจ 2) Accessibility ด้านการเข้าถึง 3) Amenities ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) Administration ด้านการบริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาว ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1.1 เสนอแนวทางให้กับชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อจัดทำโครงการประชาคมและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

1.2 ควรมีการผลักดันแผนงานการท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาวเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่อไป

1.3 เครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับตำบลทรายขาวต้องมีการขับเคลื่อนการทำงานด้านการท่องเที่ยว รวมถึงมีการขยายผลไปยังชุมชนอีก 10 หมู่บ้านที่เหลือเพื่อเชื่อมต่อกันในพื้นที่ตำบลทรายขาว

1.4 นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์กับชุมชนอื่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นกับบริบทของแต่ละชุมชนด้วย

1.5 ควรนำผลจากการวิจัยด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้าน 4As มาทำการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย กับผู้มาเยือนชาวต่างชาติ ซึ่งอาจมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ที่แตกต่างกันเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแห่งอื่น เพื่อนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ที่แตกต่างกันเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

2.3 ควรศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). **สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมชมเยือน ปี 2559**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2548). **คู่มือหน่วยงานท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). **คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2548). **ความหมายของนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย (2556). **แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2557–2560 ฉบับทบทวนใหม่ (รอบปี พ.ศ. 2560)**. เชียงราย: โรงพิมพ์สำนักงานจังหวัดเชียงราย.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2550). **วิถีไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2548). **คู่มือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ = Social sciences research methodology (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). **การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และคณะ. (2554). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พงศ์พิพัฒน์ เครื่องพนัด. (2557). **วิธีพอเพียงเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน** แพมบก ตำบลทุ่งยาว อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติ.
- เพชรศรี นนท์ศิริ. (2555). **รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เพลินทิพย์ โกเมศโสภณ. (2544). **การวางแผนการตลาด = Marketing Planning** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มธุรา สวนศรี. (2559). **แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์**. **ปทุมธานี:** สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รสสุคนธ์ ประดิษฐ์. (2557). **ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2559). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2559). **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ. (2551). **การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์.
- ราณี อิลิซัยกุล. (2545). **การจัดการธุรกิจในแหล่งท่องเที่ยว**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรรณนา ศิลปอาษา. (2545). **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วีระพล ทองมา และคณะ. (2547). **ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2544). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันพระปกเกล้า: ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2543). **ร่างนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สมศักดิ์ มาลี. (2555). **โครงการแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย: ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- สิริวรรณ ประกิจสังข์. (2544). **จิตวิทยาสำนักแห่งความต้องการ**. กรุงเทพฯ: ศิลปะการพิมพ์.
- สุนทร พูนเอียด. (2545). **แนวคิด ทฤษฎี และหลักการปฏิบัติการวิจัยภาคสนาม**. สุราษฎร์ธานี: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สุถี เสริฐศรี. (2557). **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุวัฒน์ จุฑาภรณ์ และคณะ. (2550). **แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. นนทบุรี: : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ :แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย. (2559). **วัดทรายขาว อำเภอพาน.**
เชียงราย: โรงพิมพ์สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว. (2560). **สภาพทั่วไป ข้อมูลพื้นฐาน.** เชียงราย: โรงพิมพ์
องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว.
- อเนก นาคะบุตร. (2536). **ข่าวสารข้อมูลกับความยั่งยืนของการพัฒนา: ในคนกับดิน น้ำ
ป่า จุดเปลี่ยนแห่งความคิด.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อิสริยา เลหาดีรานนท์. (2552). **ทรัพยากรการท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- อุทัย หิรัญโต. (2547). **การปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์.
- Antonis A. Zorpas, Irene Voukkali, Jose Navarro Pedreño. (2018). Tourist area metabolism and
its potential to change through a proposed strategic plan in the framework of
sustainable development. **Journal of Cleaner Production.** 172(20), 3609–3620.
- Best, John. (1977). **Research in Education.** New Jersey: Prentice Hall, Inc..
- Carmen D. Álvarez–Albelo, Raúl Hernández–Martín, Noemi Padrón–Fumero (2560) (Air
passenger duties as strategic tourism taxation. **Tourism Management 2017**
2017. (60),442–453.
- Gee Y., James, C., Deriter, J., & Choy, L.. (2007). **Travel industry** (2nd ed). New York:
John Wiley & Sons.
- Harold koontz. (1972). **Analysis of Managerial Functions.** New York: McGraw – Hill Book.
- Holloway J. Christopher. (2002). **The Business of Tourism.** Plymouth DC: Taylor & Francis.
- Maslow, Abraham M. (1954). **Motivation and Personality.** New York: Harper and Row.
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2009). **From Davos to Copenhagen and
beyond: advancing tourism’s response to climate change.** Madrid: United Nations
World Tourism Organization.
- Victor H. Vroom. (1964). **Work and Motivation.** Now York: Wiley and Sons Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. นางวชิราภรณ์ โลหะชาละ

- วุฒิทางการศึกษา: ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การโรงแรมและภัตตาคาร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด)
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ แผนกวิชาการท่องเที่ยว
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชิงทราย

2. ดร.กรัณท์รัตน์ คะวัตินกุล

- วุฒิทางการศึกษา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยวนานาชาติ) มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปริญญาโท Master of International Tourism and Hotel,
Southern Cross University, AUSTRALIA
ปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, พัฒนาการท่องเที่ยว,
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (การ
ท่องเที่ยว) เกียรตินิยมอันดับ 2, มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา

3. ดร.สุพัชรา พรหมพิชัย

- วุฒิทางการศึกษา : ปริญญาตรี คบ.คณิตศาสตร์
ปริญญาโท กศม.หลักสูตรและการสอน
ปริญญาเอก ศศม.การประเมินการศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
การวิจัยและประเมินผลการศึกษา
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ครู คศ 2 แผนกวิชาสามัญ และหัวหน้างานวิจัย วิทยาลัย
อาชีวศึกษาเชิงทราย

รายชื่อ บุคลากรองค์การองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชุมชน
การสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง
เกี่ยวกับบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว
ตำบลทรายขาว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางคิวดา เตชะเนตร	ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
2	นายฉัฐดิวัฒน์ รักแม่	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
3	นายทรงเพชร ใจทน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
4	นายไสว ชันจันทร์แสง	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
5	นายบุญช่วย แก้วอุด	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
6	พระสมุห์ สุขสันติ สิริธมโม	เจ้าอาวาสวัดห้วยทรายขาว
7	นางอำพร ปั่นเกียง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยทรายขาว
8	นางวารุณี ตาวียะ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยทรายขาว
9	นางเกตุวรีย์ คุณมาก	ประธานกลุ่มแม่บ้านห้วยทรายขาว
10	จำลองเอกสุวิทย์ อินยาศรี	ประธานกลุ่มแกะสลักบ้านห้วยทรายขาว
11	ร้อยตำรวจโทสุวิน พรหมมา	ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านห้วยทรายขาว
12	นางผ่องใส อินยาศรี	ประธานกลุ่มแปรรูปบ้านห้วยทรายขาว
13	นางอรวรรณ เสนาวัด	ปราชญ์ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว
14	นายพรเทพ ไชยมงคล	ปราชญ์ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม (Focus Group) เวิร์กช็อปเปลี่ยนเรียนรู้

“แนวทางการการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว

ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ”

วันที่ 4 พฤษภาคม 2561 เวลา 13.00 น.

ณ วัดทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	นางศิวดา เตชะเนตร	ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
2	นายฉัตรวิวัฒน์ รักแม่	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน องค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
3	นายทรงเพชร ใจทน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
4	นายไสว ชันจันทร์แสง	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
5	นายบุญช่วย แก้วอุด	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว
6	พระสมุห์ สุขสันติ สิริธมโม	เจ้าอาวาสวัดห้วยทรายขาว
7	นางอำพร ปั้นเกียง	ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยทรายขาว
8	นางวารุณี ตาวียะ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยทรายขาว
9	นางเกตุวรีย์ คุณมาก	ประธานกลุ่มแม่บ้านห้วยทรายขาว
10	จำลองเอกสุวิทย์ อินยาศรี	ประธานกลุ่มแกะสลักบ้านห้วยทรายขาว
11	ร้อยตำรวจโทสุวิน พรหมมา	ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านห้วยทรายขาว
12	นางผ่องใส อินยาศรี	ประธานกลุ่มแปรรูปบ้านห้วยทรายขาว
13	นางอรวรรณ เสนาวัด	ปราชญ์ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว
14	นายพรเทพ ไชยมงคล	ปราชญ์ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มบุคลากรภาครัฐและกลุ่มปราชญ์ชุมชน

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” โดยแบบสอบถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
- 1.2 อาชีพ: .....
- 1.3 ตำแหน่ง: .....
- 1.4 สถานที่ปฏิบัติงาน: .....
- 1.5 ระยะเวลาในการทำงาน .....
- 1.6 รับการสัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ผู้วิจัย

เสาวคนธ์ อาทนิตย์

นิสิตหลักสูตรการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง “เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวและการประเมินตนเองของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน” โดยลักษณะคำถามจะครอบคลุม 2 ด้านได้แก่ 1.ด้านบริบทของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว 2.ด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนห้วยทรายขาว ในการพัฒนาทางการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 บริบทของชุมชนชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

1.สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

- ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของชุมชน (โดยสรุป)
- การประกอบอาชีพของชุมชน
- ลักษณะทางสังคม ความเชื่อ และพิธีกรรมของชุมชน(เช่นการนับถือศาสนา ความเชื่อ
- ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามของชุมชน การประกอบพิธีกรรมของชุมชน
- จุดดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชน
- เอกลักษณ์ของชุมชน
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

1. Attraction ด้านสิ่งดึงดูดใจ

- รูปแบบการท่องเที่ยว (เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม
- ประเพณี วิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ)
- ทรัพยากรการท่องเที่ยว (เช่น ภูเขา น้ำตก ป่า น้ำพุร้อน โบราณสถาน ประเพณี-พิธีกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานศิลปหัตถกรรม แพลงเกษตร-เรือกสวน ไร่ นา)
- กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน (เช่น เดินป่า เล่นน้ำตก ตกปลา ปั่นจักรยาน เก็บผักผลไม้ ร่วมกิจกรรมตามวัฒนธรรม-ประเพณี พานักโฮมสเตย์ แช่น้ำพุร้อน ชมโบราณสถาน ทดลองทำการเกษตร ปลูกป่า ทำนา)
- ปฏิทินและโปรแกรมการท่องเที่ยว

-การบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน (เช่น ที่พักโฮมสเตย์ อาหาร ร้านขายของที่ระลึก)

-เอกลักษณ์ของชุมชน

2. Accessibility ด้านการเข้าถึง

-ป้ายบอกทาง ถนน ระบบการติดต่อสื่อสาร เว็บไซต์ (ถ้ามี) แผนที่เดินทาง

2.3. Amenities ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

-ลานจอดรถ ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปาหรือน้ำสะอาด ระบบรักษาความปลอดภัย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก

2.4. Management ด้านการจัดการ

-รูปแบบการจัดการ (เช่น ดำเนินการเป็นกลุ่ม สหกรณ์ ชมรม อบต.)

-การมีส่วนร่วม(สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไร)

-การดำเนินงานด้านเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน (เครือข่ายท่องเที่ยวภายใน กับเครือข่ายภายนอกชุมชน ทั้งในระดับจังหวัด และนอกจังหวัด)

-ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

-แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

*****

ผู้วิจัย

เสาวคนธ์ อาทินิตย์

นิสิตหลักสูตรการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบประเมิน
การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยทรายขาว
ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ..... ปี
3. อาชีพหลัก เกษตรกร ค้าขาย รับราชการ อื่นๆ.....
4. การได้รับการฝึกอบรม/ดูงานด้านการท่องเที่ยว
  - 1) ฝึกอบรม ..... ครั้ง
  - 2) ดูงาน ..... ครั้ง
5. เคยต้อนรับ/ให้บริการนักท่องเที่ยวเฉลี่ย ..... ครั้ง/ปี
6. ในปีที่ผ่านมาท่านได้รับรายได้จากการให้บริการท่องเที่ยวประมาณ..... บาท

ส่วนที่ 2 แบบประเมินตนเองด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง แบบประเมินมี 3 ด้าน กรุณาตอบให้ครบโดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านต้องการเลือกตามความเป็นจริงของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยทรายขาวในความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในแต่ละข้อคำถาม

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ไม่มี/ไม่ได้ดำเนินการ (0)
ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ						
1. มีความสวยงามทางธรรมชาติ						
2. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม						
3. มีตำนาน เหตุการณ์ที่น่าสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์						
4. มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน						
5. มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย						
6. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว						
7. มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย						
8. สามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ						
ส่วนที่ 2 ด้านการเข้าถึง						
1. ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้						
2. สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม						
3. เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย						
4. มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม						
5. มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ						

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่มี/ไม่ได้ ดำเนินการ
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(0)
ส่วนที่ 2 ด้านการเข้าถึง (ต่อ)						
6. การป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ ปัญหามลพิษ						
ส่วนที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
1. มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพัก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ						
2. มีสินค้าไอทีของฝาก และของที่ระลึก						
3. มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมสเตย์ราคาเหมาะสม						
4. มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลานกิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ						
5. สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่น การจัดการควบคุมระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่การจัดหน่วยปฐมพยาบาล						
6. มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่ แสดงจุดที่น่าสนใจ ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือนอันตราย ฯลฯ						
7. มีบริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ						
8. มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว						

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่มี/ไม่ได้ ดำเนินการ
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(0)
ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการ						
1. มีกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มาเยือนปฏิบัติตาม						
2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี						
3. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว						
4. การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่						
5. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว						
6. มีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว						
7. มีการส่งเสริมสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสุขา การจัดการขยะ และระบบบำบัดน้ำเสีย						
8. มีการปลูกจิตสำนึกให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน อนุรักษ์ช่วยกันลดขยะ นำสิ่งของมารีไซเคิล						

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากท่านมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตอบแบบประเมินในครั้งนี้

แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาวตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดของท่าน โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้มาเยือนคนไทยที่เข้ามาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากท่านมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่านตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

21-40 ปี

41-60 ปี

มากกว่า 60 ปี

3. การศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา/ ปวช.

อนุปริญญา / ปวส.

ปริญญาตรี

ปริญญาโท / เอก

อื่นๆ(โปรดระบุ).....

4. สถานภาพ

โสด

สมรส

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. อาชีพ

- นักเรียน / นักศึกษา   รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
- ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย   พนักงานบริษัทเอกชน
- เกษตรกร   รับจ้างอิสระ
- อื่นๆ(โปรดระบุ).....

6. รายได้ต่อเดือน.....บาท

7. ภูมิลำเนา

ท่านเดินทางมาจากจังหวัด.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการเดินทางมาท่องเที่ยว**คำชี้แจง** โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลของท่านตามความเป็นจริง

2.1. วัตถุประสงค์ที่ท่านเดินทางมาเยือนชุมชนห้วยทรายขาว

- ท่องเที่ยว / พักผ่อน   ศึกษาดูงาน
- เพื่อธุรกิจ   อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.2. ท่านเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะใด

- เดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง   ใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว
- มาศึกษาดูงานกับหน่วยงาน / องค์กร   อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.3. สิ่งที่คุณใจที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนห้วยทรายขาว (ตอบได้

มากกว่า 1 ข้อ)

- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ / ประเพณี / ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต
- การเข้าถึงง่ายสะดวก ปลอดภัย
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการอย่างดี
- ความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2.4. ก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนห้วยทรายขาว ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- หนังสือ/วารสาร   สื่อวิทยุ   รายการโทรทัศน์
- อินเทอร์เน็ต   คำบอกเล่า   อื่น ๆ โปรดระบุ.....

- 2.5. ในการเดินทางครั้งนี้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะใด
- เดินทางมาท่องเที่ยวเอง   เดินทางโดยบริษัทนำเที่ยว
- 2.6. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวชมชนห้วยทรายขาวในช่วงเวลาใดมากที่สุด
- วันธรรมดา จันทร์-ศุกร์   วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์
- วันหยุดนักขัตฤกษ์   ช่วงปิดภาคเรียน
- ช่วงเวลาพักร้อน   อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- 2.7. ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนี้ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- เดินทางมาคนเดียว   เพื่อน   แฟน
- ครอบครัว/ญาติ   กลุ่มที่ทำงาน   อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- 2.8. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทางมายังจังหวัดเชียงราย
- รถยนต์ส่วนบุคคล   รถโดยสารประจำทาง
- รถไฟ   เครื่องบิน
- รถนำเที่ยว   อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- 2.9. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทางมาท่องเที่ยวชมชนห้วยทรายขาว
- รถยนต์ส่วนบุคคล   รถโดยสารประจำทาง
- รถของบริษัทนำเที่ยว   รถเช่า   อื่น ๆ โปรดระบุ.....
- 2.10. ท่านเลือกใช้บริการที่พักประเภทใด ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้
- บ้านญาติ   โฮมสเตย์   โรงแรม
- อพาร์ทเมนท์   บ้านพักหน่วยงานราชการ   รีสอร์ท
- บ้านพักในเขตอุทยานแห่งชาติ   อื่น ๆ โปรดระบุ.....

**ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว
ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย**

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านต้องการเลือกตามความพึงพอใจ
ของท่านที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ในความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในแต่ละ
ข้อคำถาม

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ส่วนที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ					
1. มีความสวยงามทางธรรมชาติ					
2. มีสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรม					
3. มีตำนาน เหตุการณ์ที่น่าสนใจ หรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์					
4. มีการจัดเทศกาลงานประเพณีร่วมกับชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชน					
5. มีอากาศบริสุทธิ์สดชื่น เย็นสบาย					
6. มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว					
7. มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย					
8. สามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ					
ส่วนที่ 2 ด้านการเข้าถึง					
1. ยานพาหนะทุกชนิดเดินทางเข้าถึงได้					
2. สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม					
3. เส้นทางเข้าถึงมีความสะดวกปลอดภัย					
4. มีป้ายสัญลักษณ์ เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายชี้จุดนำชม					
5. มีพื้นที่รองรับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวที่มาแบบหมู่คณะ					
6. การป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ ปัญหามลพิษ					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ส่วนที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
1. มีร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำสาธารณะ ศาลาที่นั่งพักผ่อน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ฯลฯ					
2. มีสินค้าโอท็อป ของฝาก และของที่ระลึก					
3. มีที่พัก เช่น รีสอร์ท และโฮมเสตย์ราคาเหมาะสม					
4. มีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีลาน กิจกรรม สวนหย่อม ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้ สะพาน ฯลฯ					
5. สถานที่มีระบบความปลอดภัย เช่นการจัดการ ควบคุมระบบสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ การจัดหน่วยปฐม พยาบาล					
6. มีป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ป้ายแผนที่แสดงจุดที่ นำชม ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือน อันตราย ฯลฯ					
7. มีบริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ เช่น ที่จอดรถ ที่ล้างรถ ที่ซ่อมแซมบำรุงรักษารถ					
8. มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว					
ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการ					
1. มีกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มา เยือนปฏิบัติตาม					
2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและงานเทศกาลประเพณี					
3. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการ ท่องเที่ยว					
4. การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
	ส่วนที่ 4 ด้านการจัดการ (ต่อ)				
5.ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว					
6.มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว					
7.มีการส่งเสริมสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุง สุขา การจัดการขยะ และระบบบำบัดน้ำเสีย					
8.มีการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่เผาป่า ล่าสัตว์ ใช้พลังงานทดแทน รณรงค์ช่วยกัน ลดขยะ นำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากท่านมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วย
ทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

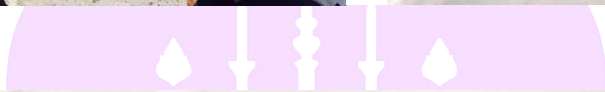
ภาคผนวก ค การสนทนา กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มบุคลากรภาครัฐและกลุ่มปราชญ์ชุมชน
เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2561

สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มบุคลากรภาครัฐและกลุ่มประชาชน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	เสาวคนธ์ อาทนิตย์
วัน เดือน ปี เกิด	31 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	เชียงราย
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันราชภัฏเชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	296/38 หมู่ 9 ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	ผลงานตีพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสาวคนธ์ อาทนิตย์ (ผู้บรรยาย). (16 มิถุนายน 2561). แนว ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4. (หน้า 1102-1116). พะเยา : อาคารเรียนรวม (หลังเดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา.
รางวัลที่ได้รับ	-

